

SWECO

UTVÄRDERING AV REGERINGSUPPDRAG
YOU MO SAMT FORTSATT BEHOV FÖR MÅL-
GRUPPERNA

DECEMBER 2020



INNEHÅLL

1. INLEDNING.....	5
1.1 Om regeringsuppdraget.....	5
1.2 Swecos uppdrag	6
1.3 Empiriskt underlag	7
1.4 Rapportens disposition.....	9
2. ANALYS AV UPPDRAGETS FÖRÄNDRINGSTEORI.....	9
2.1 Resultat - Youmouppdragets förändringsteori	9
2.2 Analys - Youmouppdragets förändringsteori	13
3. RESULTAT FRÅN YOUMO	18
3.1 Utbildningen Rätt att veta!!.....	18
3.2 Handledningen Youmo i praktiken.....	21
3.3 Sajten Youmo.se	23
4. KRITISKA FAKTORER FÖR GENOMFÖRANDET.....	28
4.1 Främjande faktorer.....	29
4.2 Hindrande faktorer	30
5. FORTSATT BEHOV	32
5.1 Yrkesverksamma	32
5.2 Unga som är nya i Sverige.....	34
5.3 Andra aktörer och målgrupper.....	36
6. SAMMANFATTANDE ANALYS.....	38
7. REKOMMENDATIONER	44
8. BILAGOR	47



FÖRORD

Sweco har på uppdrag av MUCF genomfört en extern och oberoende utvärdering av det statliga Youmo-uppdraget. Youmo riktar sig till målgrupperna unga som är nya i Sverige och yrkesverksamma som möter målgruppen med informationsinsatser kopplat till sexualitet, hälsa, relationer och jämställdhet. Sweco har haft i uppdrag att utvärdera regeringsuppdraget i sin helhet (2016–2020) med fokus på resultat och effekter från Youmo.se, Rätt att veta!-utbildningen samt vägledningen Youmo i praktiken. Uppdraget har även innefattat att undersöka fortsatta behov för målgrupperna med fokus på de ämnen som tas upp på Youmo.se.

Till alla er som bidragit till utvärderingen och deltagit i intervjuer vill vi rikta ett stort tack! Vi som arbetat med utvärderingen hoppas att rapporten ska bidra till lärande och bli ett användbart inspel i utvecklingen av Youmo.

Stockholm, december 2020

1. INLEDNING

1.1 OM REGERINGSUPPDRAGET

År 2016 gav regeringen Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) i uppdrag att genomföra förstärkta informationsinsatser rörande hälsa och jämställdhet riktad mot unga nyanlända och asylsökande (Youmo). Uppdraget syftar till att unga nyanlända och unga asylsökande (hädanefter unga som är nya i Sverige) ska få kunskap om sexualitet, hälsa, relationer och jämställdhet på sitt eget språk eller på lättare svenska. Uppdraget syftar även till att vuxna som möter dessa unga ska få stöd i hur de kan samtala om frågorna på ett inkluderande sätt.

Uppdraget berör flera politikområden och till dem tillhörande målsättningar. Det tar bland annat sin utgångspunkt i det övergripande folkhälsopolitiska målet om att skapa samhällsliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen samt folkhälsopolitikens sjunde målområde som rör möjlighet till kontroll, delaktighet och inflytande. Genomförandet av uppdraget förväntas även bidra till uppfyllandet av ungdomspolitiska mål med fokus på individers lika rätt till goda levnadsvillkor samt makt att utforma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen. Uppdraget syftar också till att bidra inom de jämställdhetspolitiska delmålen om jämställd hälsa och att mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

Myndighetens uppdrag består av tre delar. Den första delen handlar om att ge information direkt till unga som är nya i Sverige via sajten Youmo.se. Sajtens syfte är att ge unga i åldern 13 till 20 år i målgruppen svar på sina frågor om kroppen, sex, hälsa, relationer och rättigheter på sitt eget språk. Därför erbjuds texter, filmer och bildspel på ämnena kroppen, kärlek och vänskap, sex, jag, familj, tobak, alkohol och droger, våld och orättvisor, att må dåligt samt att ta hjälp. Innehållet är framtaget på sex språk - arabiska, dari, engelska, somaliska, tigrinska och lätt svenska. Youmo.se är framtaget genom samarbete mellan Umo.se, en nationell webbplats om sex, hälsa och relationer, och MUCF. Idag drivs och förvaltas Youmo.se av Inera AB, ett dotterbolag till Sveriges kommuner och regioner (SKR).

Uppdragets andra och tredje del fokuserar på att utbilda vuxna som i sin yrkesroll möter unga som är nya i Sverige. Syftet är att yrkesverksamma ska kunna samtala med unga som är nya i Sverige om frågor som rör hälsa, sexualitet och jämställdhet på ett inkluderande sätt. Dessa delar genomför och ansvarar MUCF för. Myndigheten har inom uppdraget tagit fram en vägledning som heter Youmo i praktiken. Vägledningen utgår i struktur och innehåll från sajten Youmo.se och fokuserar på samtalet mellan yrkesverksamma och unga. Syftet är att samtalet ska vara både inkluderande och normkritiskt. Vägledningen är indelad i två delar där en del innehåller grundläggande fakta och perspektiv och den andra innehåller konkreta metoder, övningar och verktyg.

MUCF har under åren 2017, 2018 och 2019 även genomfört utbildningar under namnet Rätt att veta!. Målet har varit att både sprida Youmo.se och vägledningen samt ge vuxna som möter unga som är nya i Sverige kunskap om hur de kan samtala om ämnena som finns på

sajten. Utbildningarna har hållits på både regional och nationell nivå. Under 2020 genomför MUCF yrkesspecifika fördjupande webbutbildningar med inriktning mot skolor. Myndigheten har även lanserat en webbaserad grundutbildning.

1.2 SWECOS UPPDRAG

Sweco har haft i uppdrag att utvärdera regeringsuppdraget i sin helhet (2016–2020) med fokus på resultat och effekter för Youmo.se, Rätt att veta!-utbildningen samt Youmo i praktiken. I uppdraget har det även ingått att undersöka fortsatta behov, både för gruppen unga som är nya i Sverige samt för de yrkesverksamma som möter dessa unga.

Swecos uppdrag har pågått från juni till och med december 2020. Den empiriska insamlingen och analysarbetet skedde under hösten 2020.

Två frågeställningar har varit ledande för studien:

1. Vilka effekter har insatserna inom de olika delarna av uppdraget (Youmo.se, Rätt att veta! och vägledningen Youmo i praktiken) haft för unga som är nya i Sverige och de vuxna som möter målgruppen?
2. Med grund i analysen av de effekter som uppdraget bidragit med, vad har saknats i det som genomförts och hur ser behoven framåt ut för unga som är nya i Sverige och de vuxna som möter dessa unga i relation till de ämnen som finns på Youmo.se?

Uppdraget har genomförts av Erika Edquist (uppdragsledare), Karin Forss, Tora Färnström och Katarina Ekeroot på Sweco.

BIDRAGSANALYS

Sweco har valt att utgå från en bidragsanalytisk ram för att ha möjlighet att föra kvalitativa resonemang och antaganden om effekterna av Youmo-uppdraget. I den aktuella utvärderingen har det inte bedömts som möjligt att genomföra för- och eftermätningar av målgrupperna eller att upprätta kontrollgrupper för att mäta effekter på gruppnivå. För att möjliggöra en utvärdering av effekter krävs därför någon form av sannolikhetsbedömning. Detta görs framför allt med hjälp av en teoridrivna utvärderingsmodell – i det här fallet utifrån en bidragsanalytisk ram.

Det övergripande syftet med bidragsanalysen blir då att förstå på vilket sätt och hur insatserna bidragit till förändring.

Bidragsanalysen utgår från ett antal antaganden:

- I. Om den underliggande förändringsteorin är relevant,
- II. Om insatserna implementeras med hög kvalitet,
- III. Om det är möjligt att observera resultat på kort sikt

- IV. Och om inga omvärldsfaktorer gör sig gällande,
- V. Då är det troligt att åtgärden bidrar till övergripande mål och effekter,
- VI. Även om denna kausalitet inte går att mäta eller observera.

Med utgångspunkt i dessa antaganden har Sweco därför analyserat den underliggande förändringsteorin för Youmo, om och hur insatserna har implementerats i verksamheter och hos individer, vilka resultat vi kan se från Youmos insatser, samt vilka omvärldsfaktorer som har påverkat genomförandet. Utifrån dessa analyser förs sedan resonemang om insatsernas bidrag till mål och effekter.

1.3 EMPIRISKT UNDERLAG

Utvärderingsmetoden har varit kvalitativ med fokus på intervjuer, dokumentstudier och bearbetning av deskriptiv statistik. Intervjuer har genomförts med personer ur primär målgruppen unga som är nya i Sverige och sekundärmålgruppen personer som i sitt yrke eller ideella engagemang möter unga som är nya i Sverige. Utöver intervjuer har även dokumentstudier genomförts. Dokumentstudierna har haft två syften – dels att rekonstruera och analysera uppdragets förändringsteori, dels att ge en samlad bild över resultaten från Youmo.se, Rätt att veta!-utbildningen samt Youmo i praktiken samt att identifiera främjande och hindrande faktorer för arbetet.

DOKUMENTSTUDIER

Utvärderingen har tagit del av följande underlag:

- MUCF:s årliga slutrapporter för Uppdrag om informationshöjande insatser rörande hälsa och jämställdhet för nyanlända och asylsökande barn och unga (2016, 2017, 2018 och 2019)
- Utvärderingar från deltagare vid Rätt att veta!! (2017, 2018 och 2019)
- Webbundersökningar av Youmo.se hos målgruppen unga som är nya i Sverige (2018 och 2020)
- Webbundersökning av Youmo.se mot samtliga besökare (2020)
- Enkätundersökningar av professionens angående utbildningen, vägledningen och Youmo.se (2018 och 2020)
- Statistik över filmkampanjer på Sociala medier (2019)
- Statistik över sajten Youmo.se från Inera (2017–2020)
- Sammanställning över spridning av vägledningen Youmo i praktiken via Utbudet.se (2020)
- Tidigare externa utvärderingar (2018 och 2019)
- Samtliga regeringsuppdrag, skrivningar i regleringsbrev och tilläggsuppdrag som MUCF fått för Youmo (2016, 2017, 2018, 2019)
- Målsättningar för Youmo.se

Dokumentstudien ena del har bestått av att rekonstruera och analysera Youmo-uppdragets förändringsteori. I denna del har fokus legat på att förstå hur de olika delarna av Youmo hänger samman och hur pass relevant utformningen av uppdraget har varit.

Dokumentstudiens andra del syftade till att ge en överblick av tidigare uppföljningar och återrapporteringar som skett inom regeringsuppdragets ramar och inkorporera dessa i den aktuella utvärderingen. Med en kvalitativ ansats har metoden möjliggjort att styrkor och svagheter hos sajten Youmo.se, utbildningen Rätt att veta! samt vägledningen Youmo i praktiken har kunnat lyftas fram och komplettera intervjuerna som genomförts inom ramen för den aktuella utvärderingen. Fokus för dokumentstudien har legat på spridning och nöjdhet hos primär- och sekundärmålgruppen för de tre informationsinsatserna. Sweco har haft löpande kontakt med MUCF och Inera som gett tillgång till och insyn i relevanta dokument.

INTERVJUER

Utvärderingen har även genomförts med hjälp av ett antal intervjuer med unga som är nya i Sverige, yrkesverksamma som möter de unga i målgruppen, experter som på olika sätt arbetar med de ämnen som är aktuella på Youmo samt med nuvarande eller tidigare anställda vid MUCF och Inera. Intervjuerna har genomförts per telefon. Några av intervjuerna skedde i grupp eller par. Så här många personer har intervjuats ur respektive grupp:

- 9 unga som är nya i Sverige
- 25 yrkesverksamma och experter
- 8 nuvarande eller tidigare anställda vid MUCF och Inera

I bilaga 1 presenteras en mer utförlig lista över intervjupersonerna.

Sweco har eftersträvat en bredd av intervjupersoner. Vad gäller de unga var det önskvärt med spridning utifrån ålder, kön, sexualitet, härkomst och var i Sverige de bor. För de yrkesverksamma eftersträvades en spridning främst utifrån yrkesroll och geografi.

MUCF bistod utvärdering med rekrytering av intervjupersoner genom att sprida förfrågningar om intervjuer av unga och yrkesverksamma via nätverk, mejlutskick, på sin hemsida med mera. Därtill kontaktade Sweco ett antal föreningar och organisationer som identifierades som relevanta för uppdraget. Detta var bland annat Ensamkommandes förening samt förbund, RFSL Newcomers, nätverk för personer som utbildas till lärare i andraspråk, Skolsköterskornas riksförbund, Föreningen för Sveriges ungdomsmottagningar med flera. Sweco har även bett intervjupersoner att fråga kollegor och/eller unga ur målgruppen om de velat delta i intervjuer.

På grund av den pågående pandemin har två inplanerade gruppintervjuer med unga i målgruppen blivit inställda.

Med tanke på det begränsade antalet unga ska intervjuresultaten förstås som dessa nio individers uppfattningar om exempelvis fortsatta behov. För att uttala sig om gruppen unga som är nya i Sverige krävs en bredare materialinsamling än vad som har rymts inom ramen för detta uppdrag.

1.4 RAPPORTENS DISPOSITION

I kapitel 2 presenteras Swecos analys av Youmo-uppdragets förändringsteori och den logik varpå uppdraget vilar. I kapitel tre redovisas resultaten - kvantitativa och kvalitativa - för de tre delarna Rätt att veta!, Youmo i praktiken och Youmo.se. Detta följs av en diskussion kring kritiska faktorer (kapitel 4) som har påverkat uppdragets resultat. I kapitel fem presenteras fortsatta behov för målgrupperna yrkesverksamma, unga som är nya i Sverige samt övriga aktörer. Slutligen avslutas rapporten med utvärderingens sammanfattande analys (kapitel 6) samt rekommendationer inför det fortsatta arbetet (kapitel 7).

2. ANALYS AV UPPDRAGETS FÖRÄNDRINGSTEORI

Utvärderingens första moment består av en analys av regeringsuppdragets sammantagna förändringsteori. Enligt den bidragsanalytiska modellen används en förändringsteori för att kartlägga vilka antaganden som ligger till grund för en viss insats, vilka resurser som finns till förfogande, vilka aktiviteter som planeras för att nå målet med uppdraget samt vilka resultat och effekter det arbetet förväntas generera. Sweco har valt denna analytiska modell för att möjliggöra en djupare analys av hur väl uppdragets olika delar hänger samman, hur pass relevant utformningen av uppdraget är och om det funnits några aspekter i uppdragets design som saknats eller brustit i ändamålsenlighet.

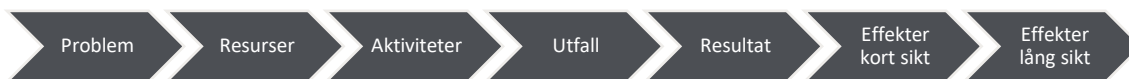
Avsnittet bygger på den dokumentation som Sweco tagit del av, till exempel regeringsuppdrag, skrivningar i regleringsbrev, redovisningar till departementet osv. I den mån interna styrdokument för uppdraget har funnits har även de inkluderats. Slutligen har Sweco genomfört två intervjuer med tidigare anställda på myndigheten som arbetade aktivt med Youmo-uppdraget samt en gruppintervju med nuvarande anställda med ansvar för uppdraget hos MUCF. Sweco har även intervjuat två personer på Inera som varit med i genomförandet från start. Detta har gjorts för att komplettera den bild av uppdragets framdrift som framkommit ur befintlig dokumentation.

Nedan följer en visuell framställning av projektets förändringsteori. Därefter presenteras en analys av förändringsteorin. Avsnittet avslutas med en sammanfattande analys av förändringsteorin.

2.1 RESULTAT - YOUMOUPPDRAGETS FÖRÄNDRINGSTEORI

Sweco har för att visualisera förändringsteorin använt en modell som bygger på det bidragsanalytiska ramverket så som det förklarats ovan och i kapitel 1.2 (se även figur 1 nedan). De olika kategorierna nedan, exempelvis "problem" och "utfall" består endast av beskrivningar från de underlag som utvärderingen har tagit del av. Under "problem" redogörs till exempel för den bakgrundsbeskrivning som går att finna i regeringsuppdragen. Härfter följer en beskrivning av de olika kategorierna och exempel på hur dessa kommer att operationaliseras för att tydliggöra hur styrningen av uppdraget har sett ut.

Figur 1 Förändringsteorins uppbyggnad



- **Problem** - Här redogörs för den problembeskrivning som legat till grund för regeringsuppdragets utformning, dvs vilka problem man vill lösa genom den här satsningen.
- **Resurser** - Här redogörs för vilka resurser som myndigheten har haft till sitt förfogande för att genomföra uppdraget. Det kan till exempel vara samverkan med andra myndigheter, eller intern kompetens inom SRHR.
- **Aktiviteter** - Här redogörs för vilka aktiviteter som har genomförts för att lösa uppdragets grundproblem. Det kan till exempel vara utbildningsinsatser, framtagande av en vägledning för yrkesprofessionella eller utveckling av den digital plattformen.
- **Utfall** - Här redogörs för hur uppdragets kvantitativa resultat har följts upp, till exempel hur många som tagit del av de planerade aktiviteterna. Det kan således innebära redogörelser för antal deltagare på utbildningstillfällena, antal utbildningstillfällen, antal besökare på Youmo.se eller antal beställda exemplar av vägledningen.
- **Resultat** - Här redogörs för vilka förväntade resultat som finns formulerade för uppdraget. Det kan till exempel vara att ett visst antal yrkesprofessionella ska ha deltagit i utbildningen eller att vägledningen ska stärka yrkesprofessionellas möjligheter att tala med målgruppen om frågeställningarna.
- **Effekter** - Här redogörs för vilka förväntade effekter på kort och lång sikt som finns formulerade för uppdraget. Det kan till exempel innebära att yrkesprofessionella som möter unga nyanlända har verktyg för att prata om de frågor som Youmo tar upp eller att det ska finnas en långsiktig kunskapsbank och användbara metoder och verktyg vad gäller att samtala med alla grupper av unga om frågor som rör kroppen, kärlek, sexualitet och jämställdhet. Det kan också innebära att ungas rätt att ta del av information kring frågorna tillgodoses på lång sikt.

Nedan följer operationaliseringen av ovan beskrivna kategorier, det vill säga Swecos applicering av förändringsteorin som verktyg för utvärdering av Youmo-uppdragets design och genomförande. Kategorierna har "fyllts" med information från de underlag som Sweco tagit del av och består således endast av officiella och myndighetsinterna skrivningar från uppdragsrelaterade dokument. Om dokumentation av vissa interna processer har saknats kommer dessa processer av naturliga anledningar inte att synas i den här analysen.

Tabell 1 Youmo-uppdragets förändringsteori

Problem	Resurser	Aktiviteter	Utfall ¹	Resultat ²	Effekter ³
<p>Nyanlända och asylsökande är en central målgrupp i regeringens arbete med konventionen om barns rättigheter. Där ingår bland annat rätten till omvårdnad av barnets välfärd, bästa uppnåeliga hälsa och tillgång till information som främjar hälsa och välfärd. Vidare ingår även rätten till utbildning som syftar till att utveckla respekt för de mänskliga rättigheterna samt förbereda alla barn för ett ansvarsfullt liv i ett fritt samhälle i en anda av jämlikhet och förståelse mellan könen.</p> <p>Unga nyanlända identifieras i en rapport från MUCF gällande ungas sexuella och reproduktiva rättigheter som en särskilt utsatt grupp. Vid kartläggningen framkom bland annat att rättigheter och skyldigheter behöver komma målgruppen till gagn (Fokus 15).</p> <p>Under 2015 ansökte cirka 70 000 individer under 18 år om asyl i Sverige. Omkring 35 000 av dessa var ensamkommande barn utan medföljande vårdnashavare. Omkring 90% av de ensamkommande var pojkar.</p>	<p>MUCFs interna kompetens vad gäller utbildning, sakområde och framtagande av metodstöd</p> <p>UMO/Inera</p> <p>Samverkan med berörda myndigheter</p> <p>Samverkan med civilsamhälle</p> <p>Referensgrupper för behovsanalys (unga/vuxna)</p> <p>Konsultstöd, både vad gäller sakområde och utvärdering</p> <p>Kommunikationsstöd från extern byrå</p> <p>Samverkan genom existerande nätverk</p> <p>Externt översättningsstöd</p>	<p>Regionala och nationella utbildningsinsatser – Rätt att veta!</p> <p>Webbutbildning Rätt att veta!</p> <p>Direktsänd fördjupningsutbildning via webben</p> <p>Framtagande, utveckling och spridning av digital plattform – Youmo.se</p> <p>Framtagande, utveckling och spridning av vägledningen Youmo i praktiken</p> <p>Inspelade seminarier på MUCF:s hemsida</p> <p>Youmo Skola</p> <p>Utvärderingar, både intern och externt genomförda</p> <p>Spridningsaktiviteter</p>	<p>Antal besökare</p> <p>Antal unika besökare (endast 2017)</p> <p>Mest använda innehållet</p> <p>Största språk (från 2018)</p> <p>Professionsenkät (2017)</p> <p>Antal spridna exemplar</p> <p>Antal nedladdningar från mucf.se</p> <p>Antal utbildningsdagar (Rätt att veta!!)</p> <p>Antal deltagare på utbildningsdagar</p> <p>Antal webbseminarium</p> <p>Antal deltagare webbseminarium</p>	<p>Politikområdenas respektive målsättningar</p>	<p>Öka möjligheten till ett ansvarsfullt liv i ett fritt samhälle och förståelse för jämlikhet mellan könen (jämställdheten) i målgruppen.</p> <p>Ökad kunskap om könsroller och att män och kvinnor har samma rättigheter hos målgruppen.</p> <p>Förhindra onödigt lidande i form av exempelvis oönskade graviditeter, könsjukdomar och psykisk ohälsa och stärka möjligheten till bästa möjliga fysiska och psykiska hälsa genom att unga får kunskap och möjlighet till reflektion kring frågor om kropp, sexualitet, relationer och psykisk hälsa.</p> <p>Förbättra möjligheten till stärkt självkänsla, känsla av sammanhang och handlingsutrymme, som i sin tur kan leda till att destruktiva mönster och våld undviks genom ökad kunskap.</p> <p>Rätten till kroppslig integritet och sexuellt självbestämmande för alla, och i synnerhet flickor och hbtq-personer är känd och accepterad.</p>

¹ De utfall som redovisats har skiljt sig åt mellan åren. De utfallsindikatorer som nämns här bör därför ses som ett urval

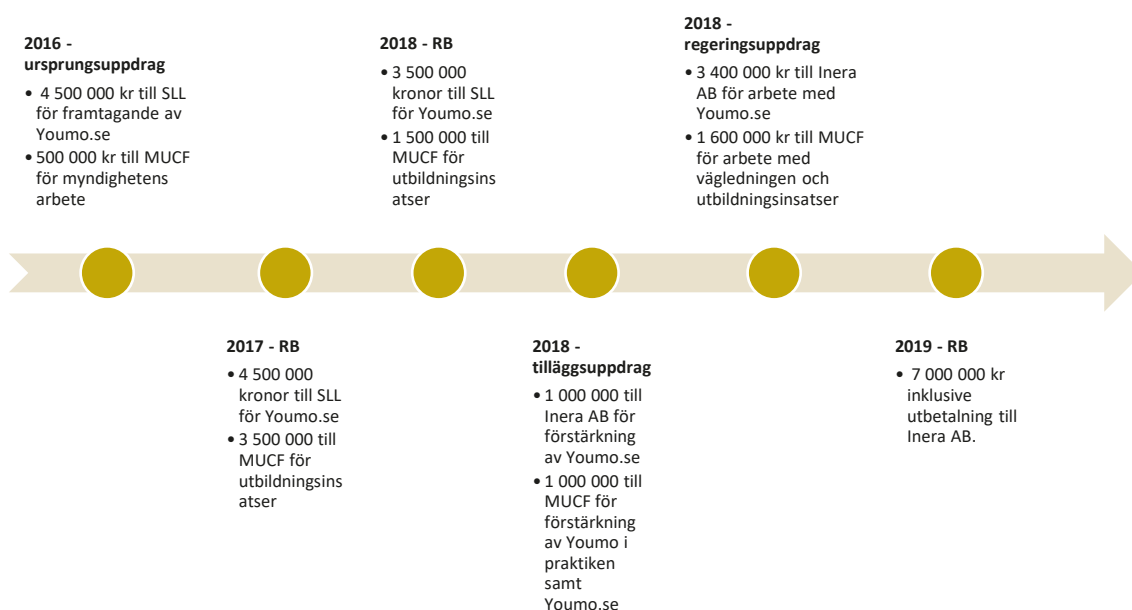
² Finns endast resultatmål i form av målsättningar för respektive politikområde

³ Finns endast effektmål formulerade för Ineras arbete med Youmo.se.

Resultat

Förändringsteorin visar att Youmo-uppdraget har tagits fram för att lösa de problem som identifierats vad gäller alla ungas rätt till information och kunskap om sexuella rättigheter. I en rapport från MUCF framkommer att unga nyanlända är en särskilt utsatt grupp vad gäller sexuella rättigheter och att information om rättigheter och skyldigheter behöver komma målgruppen till gagn (Fokus 15). I och med det ökade flyktingmottagandet under 2015 bedömdes det behovet öka ytterligare. Därför beslutade regeringen att ge MUCF i uppdrag att i ett första skede genomföra en förstudie med syfte att undersöka hur en informationsinsats riktad mot yrkesprofessionella som möter unga nyanlända kan se ut. 2016 togs behovsanalysen "Vad behöver unga nyanlända?" fram av UMO. Materialet låg till grund för utformandet av Youmo.se. Efter det första uppdraget har myndigheten fått fyra ytterligare uppdrag som i stort utgör en fortsättning på ursprungsuppdraget. Omfattningen av de ekonomiska medel som tilldelats uppdragen har skiljt sig åt över åren, under 2017–2018 ökade till exempel budgeten för uppdraget markant. Under 2018 tillkom även uppgifter kopplade till uppdraget vilket innebar revideringar av både tryckt material och sajten Youmo.se.

Figur 2 Tidslinje uppdrag till MUCF



För att genomföra det första uppdraget och de därefter följande hade MUCF ett antal resurser till hjälp. Utöver samverkan med andra berörda myndigheter, intern kompetens vad gäller framtagande av metodstöd och genomförande av utbildningar samarbetade MUCF även med UMO, en ungdomsmottagning på nätet driven av Inera. Inom ramen för det första uppdraget skulle MUCF lämna ett förslag på hur ansvarsuppdelningen och samarbetet med Inera skulle se ut. Det gjordes för att Inera var ansvarig för att utveckla och driva den digitala plattformen Youmo.se. MUCF har även haft resurser i form av extern konsult hjälp och referensgrupper under det löpande arbetet.

Med hjälp av de resurser som nämnts i tabellen ovan har MUCF genomfört ett antal aktiviteter. Aktiviteterna har inte alltid genomförts samtidigt, till exempel beslutades att en

webbutbildning skulle tas fram först 2018. Även Youmo Skola är en insats som kom på plats 2019. De huvudsakliga aktiviteterna Rätt att veta!, framtagande av Youmo i praktiken och Youmo.se har däremot i huvudsak löpt parallellt.

Myndigheten har för att presentera utfallet av aktiviteterna i sina redovisningar till departementet bland annat redogjort för antal besökare på Youmo.se, största språk på hemsidan och det mesta använda innehållet på hemsidan. Denna information har tagits fram av Inera. Ytterligare utfall som redovisats är bland annat antal deltagare på Rätt att veta! samt antal nedladdade/beställda exemplar av vägledningen Youmo i praktiken. Valet av vilka utfall som redovisas i återrapporteringarna skiljer sig åt mellan åren. Utfallen i redovisningarna kopplas inte till något tydligt eller mätbart resultatmål för arbetet utöver de beslutade målen för respektive politikområde. Det saknas i befintlig dokumentation således fastställda mål för arbetet, både vad gäller resultat och effekter. Undantaget är effektformuleringar för Youmo.se varför det är den enda information som är presenterade under effektdelen i tabellen ovan. MUCF har i efterhand även tagit fram nyttoeffekter som en operationalisering av de politiska målen. Nyttoeffekterna har dock inte funnits med under uppdragets gång och därför inte varit styrande för arbetet med uppdraget. Uppföljningar av Youmos insatser har inte heller kopplats till dessa nyttoeffekter, varpå det inte är möjligt att utvärdera utifrån dessa. I redovisningarna till departementet används utfall genomgående som resultat.

2.2 ANALYS - YOUMOUPPDRAGETS FÖRÄNDRINGSTEORI

Under detta avsnitt presenteras Swecos analys av förändringsteorin, det vill säga analys av uppdragets utformning och genomförande. Vid en utvärderande analys av ett uppdrag använder Sweco tre kvalitativa analysdimensioner som syftar till att undersöka hur väl uppdragets planering och genomförande "hänger ihop". Analysen kommer att ske utifrån följande frågeställning:

Är förändringsteorin/uppdragets utformning...

1. Relevant?
2. Sammanhängande?
3. Välgrundad/t?

Några av de områden som vi söker svar på är om det funnits luckor i uppdragets design, om uppdraget har varit organiserat på ett ändamålsenligt sätt, om det varit rimligt att anta att de åtgärder som planerats leder till tänkta resultat/effekter och om målet med arbetet har varit realistiskt.

ÄR FÖRÄNDRINGSTEORIN RELEVANT?

Swecos analys visar att uppdraget har en relevant utformning givet syftet att säkerställa att alla unga får ta del av information om sexuella rättigheter, jämställdhet och hälsa oavsett hur länge man bott i Sverige.

Uppdraget beslutades i en tid när flyktingmottagandet ökade snabbt som en följd av oroligheter i omvärlden och behovet av ökad kompetens hos en heterogen grupp yrkesprofessionella som på olika sätt mötte gruppen unga nyanlända var stort. Givet omständigheterna och det stora behovet av information, utbildning och stöd som förelåg bedömde myndigheten att uppdraget skulle genomföras med hjälp av tre insatser med nära koppling till varandra. Med utgångspunkt i de ämnen som togs upp på Youmo.se skulle en utbildning tas fram och en vägledning utformas. Tanken var att de tre aktiviteterna tillsammans skulle täcka behoven hos både målgruppen unga och de yrkesverksamma. Samarbetet med UMO/Inera fastställdes i ett tidigt skede och därutöver fanns annan samverkan med berörda myndigheter likväl som myndighetsintern sakkompetens om målgruppen och metoderna till förfogande.

Med anledning av det omfattande behov som förelåg bland yrkesverksamma bedömde myndigheten att man på kort tid behövde nå ett stort antal med information och kunskap om frågorna. Utöver spridning av Youmo.se såg myndigheten att yrkesverksamma behövde både riktade informationsinsatser och stöd i det löpande arbetet med målgruppen unga. Därför beslutades att man skulle genomföra utbildningar på regional och nationell nivå samt ta fram ett metodstöd. Utbildningarnas syfte var att nå ett stort antal deltagare med grundläggande kunskap om frågorna och introducera dem för Youmo.se och vägledningen Youmo i praktiken. Ytterligare ett syfte var att uppmuntra och underlätta för målgruppen att arbeta mer aktivt med frågorna i sin yrkesroll. I intervjuer med tidigare anställda på myndigheten framkommer att det här perspektivet var ledande när man utformade utbildningarna och vägledningen. Att stärka de yrkesprofessionellas självförtroende och sänka trösklarna för dessa att ha inkluderande samtal med unga kring frågor om sex, hälsa och jämställdhet bedömdes som ett effektivt sätt att stärka de ungas rättigheter på området. Det har även utgjort ett komplement till den direkta informationskanal som Youmo.se har utgjort mot målgruppen unga. Att vuxna får information om sajten och kan använda den i sin yrkesroll bedömdes även stärka spridningen av informationen hos målgruppen unga. Även vägledningen Youmo i praktiken förväntades fylla en liknande funktion. Därutöver skulle vägledningen även fungera som ett stöd för yrkesverksamma vid implementering av ämnena på Youmo.se på arbetsplatsen. Tanken var att vägledningen skulle erbjuda konkreta verktyg för hur samtal med unga kunde ske på ett inkluderande och normkritiskt sätt.

Det initiala uppdraget för Youmo har sedan dess beslutande förlängts. Ytterligare uppdrag kopplade till grunduppdraget har även tillkommit, ibland med kort varsel. Utvärderingen visar att flera intervjupersoner upplever att styrningen av uppdraget har varit ”ryckig” och att det gjort arbetet svårt att planera på både kort och lång sikt. Det har också inneburit att myndigheten behövt växla upp sina insatser på kort tid vilket sannolikt inneburit en viss belastning på verksamheten.

Swecos bedömning

Sweco bedömer att uppdragets initiala utformning är ändamålsenlig givet dess syfte. Regeringsuppdraget var tänkt att leda till att yrkesprofessionella som möter unga nyanlända ska kunna samtala om frågor gällande sex, kroppen, jämställdhet och hälsa med

målgruppen på ett inkluderande och normkritiskt sätt. Därutöver skulle även unga som är nya i Sverige själva kunna tillgodogöra sig information från sajten Youmo.se. Myndigheten bedömde att utbildningsinsatser och metodstöd för en bred grupp av professioner troligen skulle leda till att fler yrkesprofessionella skulle känna sig stärkta att samtala om frågorna med unga som har begränsad kunskap i det svenska språket. Detta bör ses som ett ändamålsenligt tillvägagångssätt för att på kort tid kunna möta behoven hos en stor yrkesgrupp med skiftande behov. Det har sannolikt även varit ett effektivt sätt för att få yrkesgruppen att bekanta sig med Youmo.se och vägledningen likväl som med myndighetens arbete.

Uppdragets utformning och genomförande behöver kontrasteras mot andra tänkbara vägar, till exempel att genomföra mer djuplodande utbildningar för ett mindre antal deltagare eller för utvalda professioner. Det behöver även kontrasteras mot möjligheten att ha utbildningar för ledningspersoner i berörda verksamheter. Avvägningen att uppdraget ska fokusera på yrkesverksamma har inte gjorts av myndigheten. Enligt forskningen⁴ kräver långsiktiga förändringar i arbetssätt att verksamhetens ledning är involverad i arbetet och att det finns i samsyn kring hur nya kompetenser ska omhändertas. Det framkommer även med tydlighet att effekten av en lärandeinsats påverkas av arbetsplatsens övergripande arbete med lärande och omhändertagande av kompetens. Mot den bakgrunden går det att ifrågasätta hur pass hög effekt Rätt att veta!-utbildningarna kan generera. Det går även att diskutera hur hållbara resultaten av kompetensutvecklingen blir om inte ledningsfunktioner i de respektive verksamheterna är involverade. Utan deras inblandning finns en risk att de nya kompetenser som medarbetarna tillskansat sig inte omhändertas i verksamheterna.

Givet det stora behov som uppdraget syftade till att möta är det dock viktigt att ifrågasätta värdet av att istället genomföra ett mindre antal utbildningar för ett fåtal. Genom de större utbildningarna fanns inte bara möjlighet att nå många med grundläggande information om frågorna, det gav också möjlighet att introducera målgruppen för det stöd som myndigheten erbjuder i form av vägledningen och Youmo.se. Sweco ser därför att myndighetens avvägning vad gäller formatet för utbildningarna var ändamålsenlig. Vidare kan Rätt att veta!-utbildningarna med anledning av det snarare klassas som informations- och inspirationstillfällen än renodlade utbildningar. Under 2020 har även yrkesspecifika fördjupningsutbildningar hållits som ett komplement till den mer grundläggande Rätt att veta!-utbildningen.

Slutligen har det faktum att uppdraget bestått av ett antal mindre uppdrag som både varierat i storlek och i tidsspann sannolikt påverkat arbetet på ett flertal sätt. Det har bland annat ställt stora krav på flexibilitet i myndigheten och sannolikt också påverkat arbetets långsiktiga planering, inte minst då storleken på finansiering har skiftat och varit kortsiktig. Beslutet om myndighetens omlokalisering har också påverkat både genomförandet av

⁴ Se bland annat Kock (2010), Otto Granberg (2009). *Lära eller läras, om kompetensutveckling och utbildningsplanering i arbetslivet*. Lund: Studentlitteratur AB, Florén och Wallin (2013), *Handbok i arbetsplatslärande, vad, hur och varför det är viktigt*.

Youmo-uppdraget och hela verksamheten, bland annat genom omfattande personalomsättning.

ÄR FÖRÄNDRINGSTEORIN SAMMANHÄNGANDE?

I stycket ovan presenteras Swecos analys av uppdragets relevans och hur det korrelerar med de problem man vill lösa genom de planerade insatserna. Analysen visar att uppdraget är ändamålsenligt utformat för syftet att tillgodose de behov som finns hos båda målgrupperna. I det här avsnittet analyserar vi om uppdraget är sammanhängande, det vill säga hur de mål som finns för arbetet hänger samman med de planerade insatserna och de resurser som finns till förfogande. Analysen visar att det finns svagheter i styrningen och uppföljningen av uppdraget, mer specifik att det saknas tydligt formulerade utfall, mål och effekter för arbetet. Det har även varit svårt att finna intern dokumentation över uppdragsplanering utöver det som gjorts för verksamhetsår 2020.

Uppdraget har till synes styrts mot det övergripande målet om att tillgängliggöra information för de två målgrupperna samt mot de beslutade målen på respektive politikområde. Några mer specifika eller mätbara målsättningar kring till exempel antal deltagare, spridning av stödmaterial eller förväntad kunskaphöjning är dock svåra att hitta. Det är även otydligt vilka utfallsindikatorer som man ämnar följa upp över åren. I de underlag som Sweco tagit del av redovisas till exempel inte samma utfall varje år. Det framkommer även att utfall i många avseenden har behandlats som resultat men att det i regel saknas en mät punkt för måluppfyllelsen, det vill säga att det saknats tydligt uppsatta mål för vad uppdraget ska generera för resultat. Kvantitativa målsättningar vad gäller antal deltagare i utbildningarna eller antal beställda exemplar av vägledningen likväl som kvalitativa målsättningar gällande tillskansad kunskap bland deltagarna och användarna saknas också.

Enligt de underlag som Sweco tagit del av saknas således i viss mån en formulerad förväntansbild över uppdragets resultat och effekter utöver målen för politikområdena och effektmålen kopplade till Youmo.se. Utan resultat- och effektmål försvåras både uppföljning och bedömning av måluppfyllelse. Det kan sannolikt även ha påverkat det interna arbetet på myndigheten i och med personalomsättningen vid omlokaliseringen till Växjö. Om den interna styrningen inte finns dokumenterad innebär det en risk att kunskap om målsättningar går förlorad när personal byts ut.

Swecos bedömning

Sweco bedömer att förändringsteorin är sammanhängande vad gäller problemformulering, resurser och aktiviteter. Däremot föreligger svagheter vad gäller målsättningar för arbetet, mer specifikt vilka utfall, resultat och effekter som uppdraget styrts mot. Det försvåras i sin tur möjligheten att uttala sig om uppdragets måluppfyllelse och kan sannolikt även försvaga det institutionella minnet på myndigheten. Det påverkar även den här utvärderingen och möjligheten för Sweco att bedöma effekter av uppdraget. Att estimeras effekter utifrån en bidragsanalytisk modell kräver att det finns tydligare dokumenterad styrning för uppdraget.

ÄR FÖRÄNDRINGSTEORIN VÄLGRUNDAD?

Uppdraget är grundat på antagandet om att riktade informationsinsatser (dvs utbildningen Rätt att veta!), stödmaterial mot yrkesgrupper som möter unga och direkt information till unga genererar stärkta rättigheter för unga på det område som insatserna fokuserar på - i detta fall sexuella rättigheter, hälsa och jämställdhet. Resonemanget vilar även på antagandet om det utgör en framgångsfaktor att utformningen av de olika insatserna görs med hänsyn till varandra, det vill säga att det finns ett logiskt samband dem emellan. Det kräver också att respektive insats är välgrundad i föreliggande behov.

Vidare grundas uppdraget även på antagandet om att de resurser som finns till förfogande är tillräckliga för att leda till det tänkta utfallet. Dock framgår som vi nämnt ovan inte med tydlighet vilka de förväntade resultaten och effekterna av arbetet är utöver målsättningarna på respektive politikområde.

Swecos bedömning

Swecos bedömning är att förändringsteorin är välgrundad givet politikområdets målsättningar. Det är rimligt att anta att de planerade insatserna kommer att leda till att fler unga får stärkta rättigheter på området. Det är också rimligt att utgå ifrån att det faktum att insatserna är utformade med hänsyn till varandra kommer att stärka uppdragets helhet. Hur pass stärkta rättigheterna blir och hur många unga som får stärkta rättigheter går däremot inte att uttala sig om då det saknas tydliga mätpunkter för uppdraget.

För att en insats ska leda till en effekt krävs enligt det bidragsanalytiska ramverket bland annat:

- Att behovsanalysen är korrekt
- Att samtliga insatser håller ändamålsenlig kvalitet
- Att inga större omvärldsfaktorer påverkar arbetet

Dessa bestämmer även om insatsen leder till hög eller låg effekt. Som vi sett under tidigare avsnitt bedömer Sweco att behovsanalysen är korrekt. Under kommande resultat och analysavsnitt redogör vi för det och diskuterar om insatserna hållit ändamålsenlig kvalitet och om några större omvärldsfaktorer har påverkat arbetet. Det går till exempel redan nu att konstatera att myndighetens omlokalisering har påverkat uppdragets genomförande i viss utsträckning, bland annat genom hög personalomsättning.

3. RESULTAT FRÅN YOUMO

I det här kapitlet presenteras resultat från de tre delarna Rätt att veta!-utbildningen, vägledningen Youmo i praktiken samt sajten Youmo.se. Resultaten har sammanställts från MUCF:s årliga slutrapporter, deltagarutvärderingar och användarenkäter som MUCF och Inera har genomfört, statistik som samlats in under uppdragets gång samt tidigare externa utvärderingar av insatserna. Resultaten baseras även på de intervjuer med unga, yrkesverksamma och experter som ligger till grund för den här utvärderingen.

Presentationen av resultat är uppdelad på temana spridning och nöjdhet för respektive insats. Under spridning presenteras omfattningen av insatserna och kännedomen om dem hos målgrupperna. Under nöjdhet presenteras resultat kopplat till hur insatserna har uppfattats samt vilka eventuella förändringar de lett till hos målgrupperna.

3.1 UTBILDNINGEN RÄTT ATT VETA!!

SPRIDNING

Under 2017–2019 hölls sammanlagt 26 regionala och två nationella utbildningsdagar för Rätt att veta!. Antalet deltagare vid dessa tillfällen har totalt varit 2717. De regionala utbildningarna har genomförts i samverkan med lokala aktörer som exempelvis länsstyrelser. Utbildningar har hållits i Sveriges samtliga 21 regioner. Vid de regionala utbildningarna har de lokala samverkansaktörerna ansvarat för inbjudningarna till utbildningen. På så vis var tanken att de lokala aktörerna kunde rikta inbjudningarna mot de målgrupper som de utifrån sin lokala kompetens ansåg var i störst behov av utbildningen i den specifika regionen. Rätt att veta!-utbildningen har under åren uppmärksammats i media genom flertal reportage i exempelvis Sveriges Radios lokala kanaler, lokalpress och sajter som Elevhälsan.se.

I tabell 2 nedan presenteras antal deltagare per år uppdelat på regionala och nationella utbildningar. Antalet deltagare vid såväl de regionala som de nationella utbildningarna var betydligt lägre 2019 jämfört med tidigare år. I slutrapporten för 2019 lyfte MUCF att detta kan tänkas bero dels på ett minskat behov av kompetensutveckling kopplat till att färre unga nu kommer till Sverige samtidigt. Det kan även vara kopplat till att myndigheten gått in på sitt tredje år med utbildningar mot målgruppen och att efterfrågan därmed är mindre än tidigare år. En tredje möjlig förklaring som MUCF lyfte är att det låga deltagarantalet kan kopplas till avvecklandet av många HVB-hem under 2019 varför denna del av utbildningens målgrupp minskat betydligt i antal.

Tabell 2 Antal deltagare vid Rätt att veta!-utbildningarna

År	Regionala utbildningar (tillfällen/totalt antal deltagare)	Nationella utbildningar (tillfällen/totalt antal deltagare)
2017	10/904	-
2018	8/985	1/331
2019	8/408	1/89

Information om de nationella utbildningarna har spridits via MUCF:s webbplats, nyhetsbrev och sociala medier samt Save-the-date-inbjudningar via länsstyrelser, regioner och SKR:s samverkans- och stödstrukturer. Vid de nationella utbildningarna använde man sig inte av några lokala samverkanspartners utan utbildningarna arrangerades fullt ut av MUCF.

MUCF har på olika sätt tillgängliggjort utbildningarna digitalt. 2017 genomfördes tre webbseminarium där totalt 107 personer deltog under live-sändningarna. Seminarierna textades sedan och publicerades i december 2017 på MUCF:s hemsida. I MUCF:s slutrapport för år 2018 presenteras att webbseminarierna då totalt visats 1 213 gånger. På samma sätt har myndigheten tillgängliggjort den nationella utbildningsdagen från 2019. Genom livesändning och filmning genererades 892 visningar och en räckvidd på 2549 personer.

År 2020 har en webbutbildning och två direktsända fördjupningsutbildningar via webben tagits fram. Webbutbildningen är en grundutbildning som kan genomföras vid vald tidpunkt. De fördjupande utbildningarna riktar sig till skolpersonal och har direktsänts vid två specifika tillfällen. Grundutbildningen lanserades i september 2020. Vid tid för den aktuella utvärderingen (november 2020) hade 581 personer registrerat sig för utbildningen. Hur stor andel av dessa som tagit del av hela utbildningen går inte att fastställa i skrivande stund. De två fördjupande utbildningstillfällena samlade sammanlagt cirka 60 personer. De fördjupande utbildningarna har spelats in för att kunna läggas till en fördjupningsmodul i Rätt att veta! webbutbildning.

NÖJDHET

Efter samtliga Rätt att veta!-utbildningar skickades enkäter till deltagarna med frågor om nöjdhet och användbarhet. Frågorna besvarades utifrån skalan 1–5 där 5 är skattat högst och 1 är lägst. Den genomsnittliga svarsfrekvensen för enkäterna var cirka 60 procent. Vid sammanställning av enkätsvaren framkommer att cirka 10 procent av deltagarna svarade att deras helhetsintryck av utbildningen motsvarade 1–3 på den femgradiga skalan, medan 90 procent svarade 4–5 på samma skala. Ser vi till utbildningens användbarhet sjunker siffrorna något. Totalt sett har 22 procent svarat 1–3 och 78 procent svarat 4–5 på frågan om hur användbar utbildningen var för deras arbete. I tabell 3 nedan presenteras svaren kopplade till helhetsintryck och användbarhet av utbildningen uppdelat på år. Skillnaderna mellan åren är relativt små. Den största skillnaden återfinns i enkätsvaren om

användbarhet mellan år 2017 och 2019. 2017 svarade 83 procent 4 eller 5 på frågan om utbildningen varit användbar, medan samma summa för 2019 var 75 procent.

Tabell 3 Helhetsintryck och användbarhet av Rätt att veta!-utbildningarna

Betyg	Totalt genomsnitt	Snitt 2017	Snitt 2018	Snitt 2019
Helhetsintryck 1–3	10 %	10 %	11 %	9 %
Helhetsintryck 4–5	90 %	90 %	89 %	91 %
Användbarhet 1–3	22 %	17 %	23 %	25 %
Användbarhet 4–5	78 %	83 %	77 %	75 %

I enkäterna till deltagarna fanns även frågor med öppna svarsalternativ. Flera av respondenterna svarade att de upplevde utbildningen som inspirerande, kunskapshöjande och stödande inför kommande arbete. Mer negativa kommentarer handlade främst om att vissa respondenter tyckte att utbildningen höll för låg nivå samt att några hade åsikter om lokaler och förtäring.

Två externa utvärderingar⁵ av utbildningarna har genomförts 2018 och 2019. I dessa har utbildningsdeltagarna kontaktats via enkät och intervjuer. Utvärderingarna visar att utbildningen har gett en bra introduktion till hur man kan samtala med de unga om bland annat sex, hälsa, kroppen och jämställdhet. De visar även att utbildningen har givit inspiration och fungerat som ett startskott för att arbeta med frågorna inom den egna organisationen. Vissa inslag i utbildningarna har av flera respondenter framhållits som särskilt givande. Delarna med föreläsaren Sandra Dahlén samt de om traumakunskap och bemötande är några av de inslag som har lyfts som särskilt bra. Något som flera önskade mer av är stöd kopplat till konflikten mellan vad de unga får höra hemma och det de får höra genom yrkesverksamma eller ideellt engagerade.

I utvärderingen från 2019 framkom även att respondenterna önskade mer interaktiva inslag i form av fler övningar och diskussioner. Flera respondenter önskade även att MUCF ska erbjuda fördjupade utbildningar utifrån sakfrågor och olika yrkesgruppers behov. Vidare framhölls det att respondenterna önskade vidareutbildningar för att uppdatera och fördjupa kunskapen man fått under Rätt att veta!. Flera av dessa resultat tog MUCF i beaktning och myndigheten genomförde förändringar utifrån synpunkterna inför arbetet 2020. Bland annat erbjöds under 2020 fördjupande utbildningar för personal i skolan.

Intervjuerna som ligger till grund för denna utvärdering bekräftar bilden från tidigare utvärderingar. Flera yrkesverksamma uppger att utbildningen gjorde dem inspirerade och att de förstod vikten av att prata om frågorna med målgruppen. Även om inte den kunskap som förmedlades alltid var ny gav utbildningsdagen "en puff" för att börja arbeta mer med frågorna. Under intervjuerna i den här utvärderingen är det dock flera respondenter som

⁵ Ramböll 2018, Sweco 2019

har blandat ihop Rätt att veta!-utbildningen med andra utbildningar på området och inte ansett att utbildningen bidragit med så mycket ny kunskap.

3.2 HANLEDNINGEN YOUMO I PRAKTIKEN

SPRIDNING

Vägledningen har huvudsakligen spridits genom att den har delats ut till samtliga deltagare vid Rätt att veta!-utbildningarna. Därtill har vägledningen spridits via webbutbildningar, MUCF:s deltagande i andra aktörers arrangemang samt via myndighetens webbplats där man kunnat beställa exemplar kostnadsfritt. I tabellen nedan presenteras MUCF:s spridning av tryckta exemplar samt nedladdningar via den egna webbsidan uppdelat per år samt kumulativt. Tabellen visar att vägledningen sammanlagt spridits i 17 622 exemplar via MUCF - 2996 nedladdningar från webbsidan samt 14 626 tryckta exemplar. Sweco har inte haft tillgång till myndighetens spridning av vägledningen under 2020 varför denna siffra visar den sammanlagda spridningen under regeringsuppdragets tre första år.

Tabell 4 Spridning av Youmo i praktiken via MUCF

År	Antal distribuerade tryckta exemplar	Kumulativt antal distribuerade tryckta	Nedladdad PDF – MUCF:s webbsida	Kumulativt nedladdad PDF – MUCF:s webbsida	Sammanlagd spridning (tryckta + nedladdade exemplar)	Kumulativ sammanlagd spridning (tryckta + nedladdade exemplar)
2017	7 526	7 526	1 883	1 833	9 409	9 409
2018	3 000	10 526	579	2 462	3 579	12 988
2019	4 100	14 626	534	2 996	4 634	17 622

Innefattar både version 1 och version 2. Samtliga exemplar från 2017 och 2018 är version 1 medan samtliga exemplar från 2019 är version 2.

Vägledningen har även varit tillgänglig att beställa via Utbudet.se – en portal för kostnadsfria lektionsmaterial riktad till skolpersonal – sedan augusti 2017. Spridningen via Utbudet.se uppgick till och med maj 2020 till 7 331 exemplar (1469 unika beställningar).

Den sammanlagda spridningen av vägledningen Youmo i praktiken via MUCF och Utbudet.se för kan därmed uppskattas till cirka 25 000 tryckta exemplar och nedladdningar. Siffrorna gäller år 2017–2019 för spridning via MUCF och fram till maj 2020 för spridning via Utbudet.se.

NÖJDHET

Den externa utvärderingen av vägledningen från 2018 visade att de personer ur målgruppen yrkesverksamma som hade tagit del av vägledningen generellt hade en positiv inställning till materialet. De yrkesverksamma som hade använt vägledningen upplevde att den var relevant och kom till nytta i deras arbete. De uppgav även att vägledningen hade använts som kunskaps- och metodmaterial med fokus på samtal. I rekommendationerna från utvärderingen 2018 framhölls bland annat att de antirasistiska perspektiven behövde stärkas. MUCF genomförde senare under 2018 en uppdatering av vägledningen, där fokus bland annat låg på att stärka just de antirasistiska perspektiven.

Utvärderingen från 2019 visade att relativt få av de yrkesverksamma som kontaktades hade använt vägledningen i någon större omfattning. Av de som hade använt den ansågs vägledningen vara ett bra och uppskattat material som fungerar som ett konkret stöd för de yrkesverksamma. Framför allt uppskattades den starka kopplingen mellan sajten Youmo.se och innehållet i vägledningen. Vägledningen hade använts på olika sätt beroende på yrkesgrupp, samtalsform och vilken individ som samtalet berörde. Utvärderingen visade vidare att de beskrivna metodernas omfattning och upplägg främst passar för yrkesverksamma inom skolan. I utvärderingen framkom även att vissa yrkesverksamma hade upplevt att metoderna i verktyget kräver för mycket tid och var för avancerade för flera av de unga. Att metoderna inte är anpassade till alla unga i målgruppen är även något som framkommit i intervjuerna som legat till grund för den aktuella utvärderingen. Exempelvis menade några yrkesverksamma att språknivån inte är tillräckligt hög hos de unga de möter och att texterna som vägledningen hänvisar till är för långa och komplicerade. Det har i vissa fall inte gått att använda dessa texter för att informera de unga eller skapa diskussion kring specifika ämnen. Istället önskade de yrkesverksamma att vägledningen skulle innehålla fler förslag på interaktiva övningar som inte kräver att man läser och pratar lika mycket.

I utvärderingen från 2019 rekommenderades att MUCF skulle utveckla avsnittet om tobak, alkohol och droger genom att beröra komplexiteten mellan å ena sidan hälsoaspekter och å andra sidan önskan att använda berusningsmedel som bedövning i svåra situationer. Vidare gavs rekommendationen att utveckla texterna som handlar om konflikten mellan vad de unga får höra hemma och det som de får höra genom yrkesverksamma eller ideellt engagerade.

Under åren har UMO och Inera genomfört enkätstudier riktade till yrkesverksamma som arbetar med unga nyanlända. I dessa har det bland annat ställts frågor om vägledningen. Ur enkäterna har det framkommit att flertalet respondenter tycker att vägledningen har varit ett stöd för dem i deras arbete. Samtidigt har en relativt stor andel av respondenterna svarat att de ännu inte har använt sig av vägledningen. Det är dock svårt att dra några större slutsatser från enkäterna då urvalet varit icke-representativt, skett på olika grunder och svarsfrekvensen varit relativt låg.

I intervjuerna som legat till grund för denna slututvärdering hade ingen intervjuperson använt sig aktivt av vägledningen.

3.3 SAJTEN YOUMO.SE

SPRIDNING

Sajten Youmo.se har introducerats till yrkesverksamma under utbildningstillfällena för Rätt att veta! samt spridits till såväl unga som är nya i Sverige som yrkesverksamma via kampanjer på sociala medier. Sajten har även spridits på en rad andra sätt – bland annat via affischering på ungdomsmottagningar, skolor och fritidsgårdar. Enligt Ineras statistik hade Youmo.se besökts av 5 095 499 unika besökare mellan lanseringen 2017 till och med september 2020, varav 462 136 var besökare i Sverige. Utöver besökare i Sverige har sajten även besökts i exempelvis Iran, Egypten och USA.

Inför lanseringen av sajten 2017 sattes fyra övergripande mål upp:

- 30 procent av målgruppen unga som är nya i Sverige ska känna till Youmo.se.
- 70 procent av målgruppen ska tycka att sajten ger ökad kunskap, är trovärdig i innehåll och hur den bemöter besökaren, samt är en sajt man gärna rekommenderar till andra.
- En fjärdedel av besökarna skulle vara återkommande.
- Youmo.se ska vara etablerad i målgruppens medvetande som en plats där man får svar på viktiga frågor och information genom texter och röster på sitt eget språk, samt att yrkesverksamma som möter de unga ska känna till och hänvisa dem till sajten.

Besöksdata

Den data som Sweco har haft tillgång till möjliggör inte uppföljning av samtliga mål. Undantaget är det tredje målet om andelen återkommande besök vilket från och med 2019 har legat kring 20 procent av besökarna per år, se tabell 5. 2017 var det enligt den data Sweco fått tillgång till inga besökare i Sverige som återkom till sajten under året. I tabellen nedan presenteras data över besökare i Sverige.

Tabell 5 Besöksdata Youmo.se i Sverige

År	Antal unika besökare	Andel av samtliga besökare	Andel återbesök	Andel på svenska	Andel på engelska	Andel på arabiska	Andel på dari	Andel på somaliska	Andel på tigrinska
2017	181 230	40 %	0 %	-	-	-	-	-	-
2018	95 152	9 %	6,5 %	62 %	12 %	4 %	8 %	8 %	6 %
2019	113 511	15 %	21,4 %	49 %	13 %	20 %	7 %	6 %	5 %
2020	72 243	3 %	18,2 %	51 %	13 %	21 %	6 %	6 %	3 %

Flest unika besökare från Sverige hade sajten under 2017 medan denna siffra sjunkit till under 100 000 besök under både 2018 och 2020. Man bör dock notera att siffrorna för

2020 endast gäller för de nio första månaderna. Materialet på svenska är över samtliga år det mest använda, följt av materialet på arabiska och materialet på engelska. Materialet på tigrinska är det minst använda bland besökare i Sverige.

Trots att det finns uppgifter om antal unika besökare per år är det inte möjligt att beräkna hur stor del av målgruppen unga som är nya i Sverige som känner till eller har besökt sajten (mål ett ovan). Detta eftersom det inte finns några uppgifter om hur stor andel av besökarna som tillhör målgruppen.

Antalet besökare som trafikerar sajten per månad i Sverige har enligt Inera visat sig vara kopplat till de mediala satsningarna för att öka sajtens synlighet. Detta speglas även i den årliga sammanställningen i tabell 5 utifrån att Inera 2017 och 2019 genomförde flera kommunikationsinsatser. Insatserna har bestått av filmer med klickbar länk som producerats på flera teman och språk vilka sedan har spridits genom köpta annonser/kampanjer på Facebook, Instagram, Snapchat och YouTube. Trots flera problem med dessa mediers riktlinjer för opassande innehåll där avvägningar på innehåll gjorts för att filmerna ska kunna fortgå, verkar filmerna haft relevans för målgruppen.

Inera har under uppdragets gång även gjort uppföljningar av sajtens spridning med riktade webbenkäter till besökare ur målgruppen. Dessa webbenkäter har bland annat innehållit frågor om hur man fått kännedom om sajten och om man besökt den flera gånger. I webbundersökningarna framkommer det att tips i sociala medier var en av de vanligaste vägarna till sajten 2018 medan det 2020 endast motsvarade 10 procent av de svarande – den vanligaste vägen till sajten var då genom sökningar på internet.

Youmo.se har haft stor spridning utanför Sverige. Ineras webbstatistik visar att antal besök ökar kraftigt i resten av världen medan kurvan är avtagande i Sverige. I tabell 6 nedan listas de fem länder utanför Sverige som har flest antal besökare

Iran är det land som under samtliga år har stått för flest besökare utanför Sverige med knappt en fjärdedel av alla utländska besök sett till samtliga år. USA står för cirka 7 procent av samtliga besökarna. Besökare från Egypten ökade från att utgöra 3 procent av besökarna 2017 till cirka 14 procent 2019. Sett över samtliga år utgör besökare från Egypten drygt 8 procent av besöken utanför Sverige. Både Afghanistan och Algeriet har stått för en betydande andel av besökarna samtliga år. 2017 kom ca 9 600 unika besökare från Afghanistan, vilket ökade till 219 616 år 2020. Antalet besökare från Algeriet ökade från 3 425 år 2017 till 112 834 år 2020. Somalia hade ett stort antal besökare under 2019 och utgjorde då 9,6 procent av besökarna utanför Sverige. Antalet somaliska besökare har dock inte hållit samma besöksutveckling som andra länder under 2020.

Tabell 6 Spridning av Youmo.se utanför Sverige

År 2017 - 2020		
De 5 länder utanför Sverige där Youmo.se har haft störst spridning	Antal unika besökare	Andel av besökarna utanför Sverige
Iran	1 119 256	24,2 %
Egypten	389 472	8,4 %
USA	330 500	7,1 %
Afghanistan	297 305	6,4 %
Tyskland	196 672	4,2 %*

*Värt att notera att Algeriet och Somalia kommer strax efter Tyskland med 4 % respektive 3,9 % av besökarna utanför Sverige.

En webbenkät⁶ från Inera 2020 riktad till besökare i samtliga länder visar att de flesta hittade till sajten genom sökningar på internet, följt av tips från en kompis eller tips i sociala medier. Tre fjärdedelar av respondenterna hade inte besökt Youmo.se tidigare och benägenheten att rekommendera sajten var högre i afrikanska länder än länder i Mellanöstern. Cirka 30 procent av samtliga respondenter i alla länder uppgav att de inte kan få information som finns på sajten från någon annan källa. I bilaga 2 presenteras en mer utförlig lista över trafiken i de fem länderna med störst spridning utanför Sverige per år.

Användarundersökningar

Inera har flera gånger under uppdragets gång undersökt användningen av Youmo.se genom en webbundersökning riktad till besökare på sajten som ingår i målgruppen unga som är nya i Sverige. Undersökningar genomfördes under 2018 och 2020 och respondenterna har då fått besvara ett antal frågor om hur de kommit i kontakt med sajten och vad de tyckt om den.

Webbundersökningarna visar bland annat att skolpersonal varit en viktig ingång till sajten för målgruppen. Dock framkommer även att egna sökningar på internet utgjort en betydande ingång till sajten. Egna sökningar var även den vanligaste källan till hur de unga fann annan information om ämnet än den som går att finna via Youmo. Sedan 2018 kan man se en ökning bland personer som svarar att anledningen till besöket är att de vill lära sig mer om Youmos ämnen eller få svar på en fråga. 2018 utgjordes en större del av personer som uppgav att besöket snarare handlade om nyfikenhet än en konkret önskan att lära

⁶ För figurer och diagram se Bilaga 3.

sig mer om något specifikt ämne eller fråga. Av respondenterna i webbundersökningen 2020 var cirka hälften nya besökare och hälften återkommande besökare. Det är cirka 9 av 10 respondenter som uppgett att de kan tänka sig att besöka sajten igen.

Inera har även genomfört riktade enkätundersökningar 2018 och 2020 för att få information hur yrkesverksamma tagit del av Youmo.se. Då urvalet av respondenter skiljer sig åt mellan undersökningarna presenteras här endast de övergripande dragen från de båda undersökningarna. I den första undersökningen hade en fjärdedel av respondenterna gått utbildningen Rätt att veta! och majoriteten kände till sajten antingen via en konferens eller via information från UMO. Vid den andra utvärderingen hade en väsentligt mindre andel gått utbildningen och drygt hälften kände då till sajten. Informationen hade då framförallt kommit via UMO. Sett till båda undersökningarna besöker de yrkesverksamma sajten i regel mer än en gång. En majoritet av de yrkesverksamma i båda undersökningarna uppgav att man både har tipsat unga om Youmo.se och använt sajten tillsammans med de unga. Nästintill alla yrkesverksamma i de båda undersökningarna menade att de kan rekommendera sajten till andra yrkesverksamma.

I intervjuer som ligger till grund för den aktuella utvärderingen framkom skilda uppfattningar kring kännedomen om Youmo.se bland unga i målgruppen. Några yrkesverksamma framhöll att de uppfattar att en stor andel av de unga i målgruppen känner till sajten, medan andra yrkesverksamma har haft uppfattningen att de unga inte känner till sajten.

Majoriteten av de unga som har intervjuats för utvärderingen rekryterades via aktörer som spridit kunskapen om Youmo.se i sina verksamheter, varför även de unga kände till sajten. De flesta av de unga trodde att deras vänner också hade använt sajten i skolan. De unga som inte kände till Youmo.se var osäkra på om vänner känner till eller har använt sajten.

NÖJDHET

Unga som är nya i Sverige samt yrkesverksamma gav i Ineras webbundersökningar genomgående ett högt betyg till sajten och de flesta uppgav att de skulle eller kunde tänka sig att återvända till Youmo.se. Stora delar av respondenterna var också redan återkommande besökare på sajten. Webbundersökningen 2020 visade att fler respondenter än tidigare sökte svar på en specifik fråga vid besöket på Youmo.se och att denna också ofta helt eller delvis blev besvarad av informationen på sajten. Flickor upplevde i något lägre utsträckning än pojkar att deras frågor blev besvarade. De båda webbundersökningarna mot målgruppen unga visade vidare att förtroendet för sajten hade sjunkit något från 2018 till 2020, men siffran var fortfarande förhållandevis hög – cirka tre fjärdedelar svarade att de litade på sajten information och att besöken förblev anonyma. De flesta respondenterna bland unga i undersökningarna kunde rekommendera Youmo.se till andra.

Unga i webbundersökningarna upplevde i stort att sajten var lätt att navigera och informationen var lätt att förstå. En majoritet kände igen sig i beskrivningarna som fanns på Youmo.se och upplevde att det fanns en förståelse för varför man sökte aktuell information. Över åren kan man se att de delar av sajten som berör onani, kroppen, sex och lust generellt har varit de mest besökta. I webbstatistiken från 2020 tydliggörs dock den stora skillnaden

som funnits mellan sajten olik språk och hur populära specifika avsnitt har varit. Exempelvis var texten om "snippan" den mest besökta sidan på svenska men befann sig på 9:e, 10:e och 14:e plats för tigriska, arabiska och dari. Texten om "sex" hade generellt högst placering sett till samtliga språk där den var näst mest besökt på arabiska, dari och engelska, tredje på tigriska, sjätte på somaliska och sjunde mest besökta på svenska.

I intervjuer med unga inom den externa utvärderingen 2019 framkom bland annat att man önskar mer information om lagstiftning. Utvärderingen visade även att den undervisning man fått utifrån sajten och de gruppsamtal där pedagoger använt sajten i undervisningen var uppskattad. De unga beskrev att ämnena som berörs i samtalen är sådana som man vill tala mer om.

I enkätundersökningarna 2018 och 2020 med yrkesverksamma framkom att informationen på sajten uppfattades som relevant för målgruppen vars kunskap inom SRHR upplevdes öka genom Youmo.se. Sajtens svagaste område uppgavs i enkätundersökningarna med de yrkesverksamma vara att ge de unga stöd i att hantera stress, oro och ångest, medan de starkaste områdena på sajten är att ge kunskap om kroppen samt möjligheten att enskilt och anonymt kunna ställa frågor om sexualitet och hur man skyddar sig under sex.

Majoriteten av de yrkesverksamma i undersökningarna uppgav att de trodde att de unga uppskattade att få informationen på sitt eget språk. De som använt sajten tillsammans med unga uppgav att detta har fungerat bra. Huruvida man som yrkesverksam upplevde att de unga litar på informationen som finns på sajten tycks ha skiljt sig åt, här svarade drygt hälften vid båda webbundersökningarna att de trodde att de unga litar på informationen. Resterande svarade att de inte visste. Det framgick av enkätsvaren att yrkesverksamma i högre utsträckning ansåg att sajten var ett verktyg för att arbeta med att förmedla information till de unga snarare än en plats där man som professionell ökade sin kompetens. De flesta av de yrkesverksamma i enkätundersökningarna kunde tänka sig att rekommendera sajten både till unga och till andra yrkesverksamma.

I intervjuer med yrkesverksamma som ligger till grund för den aktuella utvärderingen framkom att flera yrkesverksamma har använt sajten i samtal med unga ur målgruppen och även tipsat målgruppen att själva använda sajten. Många av de yrkesverksamma menade att sajten väckt intresse hos de unga och varit ett bra verktyg att använda för att starta samtal och informera om sajtens ämnen.

Sitter jag i besök så går jag in på min mobil och de på sin mobil. Det har varit en jättebra funktion för då har jag kunnat följa med på svenska och de har tittat med sina språk. Jag har även använt sajten när jag varit i klasser, för att tipsa om att sidan finns. Då har jag ofta gjort på samma sätt. De går in med sina språk och jag läser samma sidor på svenska. – Barnmorska UM

Vidare är det några yrkesverksamma som framhållit att sajten gett dem legitimitet i samtalen med de unga. En del fakta som tas upp på sajten är ny för många av de unga och skiljer sig från vad de tidigare lärt sig. I dessa fall kan det, enligt intervjupersonerna, vara svårt att förmedla kunskapen och få den unge att lita på att det är sant. Genom att använda sajten och visa, på olika språk, vad som står och vilka källor som finns så upplevs informationen få mer legitimitet.

Senast igår hänvisade jag till sidan om mödomshinnan. Många har inte kunskap om att det är en myt. Det är svårt för mig som svensk att säga att det är så när det är ett faktum i mångas kultur.

Då är det skönt att kunna hänvisa till sajten – det ger tyngd till det jag säger. - Integrationskoordinator

En barnmorska berättade att hen hade använt sajten i samtal med en ung person ur målgruppen som fått ett positivt klamydiasvar och var väldigt rädd för innebörden av smittskyddslagen. Barnmorskan använde Youmo.se för att visa den unga personen information om smittskyddslagen på dennes språk eftersom det var svårt att förklara innebörden av lagen på svenska. Den unga hade blivit lugn när hen fick ta del av informationen och förstod hur lagen används.

Flera yrkesverksamma menade att unga ur målgruppen som de träffat har fått hjälp och stöd av sajten. Det finns, enligt många yrkesverksamma, inget jämförbart informationsverktyg på så många språk och att mycket viktig kunskapsförmedling skulle gå förlorad om sajten inte fanns.

Utvärderingen visar även att sajten flera gånger använts i samtal med vuxna som är nya i Sverige och att Youmo.se upplevs, av flera yrkesverksamma, som det bästa verktyget att använda även med de vuxna.

Intervjuerna med unga i målgruppen visar att det finns en bredd i hur de unga tagit till sig information från sajten. Vissa föredrog att bara läsa, andra att prata och ytterligare några ville helst bara titta på filmerna. Vidare framkom att många unga efterfrågar fler filmer på Youmo.se. Några unga berättade att de framförallt använde sajten när de var nya i Sverige och att de då var intresserade av att veta mer om vad som gällde i Sverige och hur olika saker fungerade i den svenska kulturen.

Jag använde Youmo.se mer när jag var ny. Jag läste om allting, tyckte det var intressant att veta mer om allt. Mest om kärlek och förhållanden kanske. Detta om att alla är lika. - Ung intervjuerson

4. KRITISKA FAKTORER FÖR GENOMFÖRANDET

I det här kapitlet diskuteras hindrande och främjande faktorer som på olika sätt har påverkat resultaten från de tre delarna av Youmo. Empirin för kapitlet utgörs främst av intervjuer med yrkesverksamma och unga samt granskningar av MUCF:s årliga slutrapporter. Kapitlet gör inte anspråk på att vara uttömmande och beskriva samtliga kritiska faktorer utan syftar till att ge en bild av några av de faktorer som främst anses ha påverkat resultaten av Youmo. En del av faktorerna har redan nämnts i kapitlen om Youmos förändringsteori (kapitel 2) och resultat från Youmo (kapitel 3). I det här kapitlet samlar vi de främjande och hindrande faktorerna.

De hindrande faktorerna delas upp utifrån interna och externa faktorer. Med interna faktorer avses sådana faktorer som har varit möjliga att påverka inom ramen för genomförandet av uppdraget. Med externa faktorer avses sådana faktorer som uppdraget har behövt förhålla sig till men som inte i sig varit möjliga att påverka – som exempelvis förändringar i lagstiftning.

4.1 FRÄMJANDE FAKTORER

Utvärderingen visar att en framträdande framgångsfaktor är att Youmo har ett brett perspektiv, med andra ord att insatsen berör ett stort antal frågor som tillsammans täcker en betydande del av en ung människas liv och funderingar. Bredden av frågor gör att innehållet sannolikt är relevant för många olika grupper av unga som befinner sig i olika faser av livet. Med en bred ingång ökar även förståelsen, hos yrkesverksamma och unga, för hur olika ämnen hänger samman. Till exempel att frågor om hälsa och sexualitet påverkar varandra. Utvärderingen visar även att Youmos många ämnen passar både den – unga eller yrkesverksamma - med mer erfarenhet och kunskap och den som inte har lika mycket förkunskaper om de frågor som tas upp. Att kunskapen som förmedlas inom ramen för Youmo har ett tydligt rättighetsperspektiv framstår också som en framgångsfaktor. Utvärderingen visar till exempel att många yrkesverksamma känner sig trygga med att de unga får kunskap om sina grundläggande rättigheter genom Youmo.

Genom utvärderingen framkommer att de tre delarna av Youmo kompletterar varandra och att de tillsammans har lagt grunden för att generera breda resultat. Insatserna är utformade för att komplettera varandra och på olika sätt bidra till att sprida kunskap bland unga som är nya i Sverige och yrkesverksamma som möter målgruppen. Utbildningsinsatserna har nått brett och haft som syfte att inspirera de yrkesverksamma och ge dem grundläggande kunskap. Vägledningen är framtagen för att vara ett komplement till utbildningen som ger fördjupad kunskap och förslag på metoder och arbetssätt. Att det finns både utbildningsinsatser och ett skriftligt material innebär troligtvis att fler yrkesverksamma har nåtts än om bara en av de två insatserna hade erbjudits. Att det dessutom finns en sajt som riktar sig direkt till de unga uppfattas av många som väldigt viktigt för att nå ut med informationen till en stor målgrupp.

Vidare kan det välfungerande samarbetet mellan MUCF och Inera lyftas som en framgångsfaktor i arbetet. Trots att MUCF under perioden för genomförandet har genomgått en omlokalisering av myndigheten och att ansvarig personal för arbetet med Youmo har bytts ut, har samverkan uppfattats som god mellan aktörerna. I intervjuerna framkommer även att en framgångsfaktor kopplat till samverkan var de inledande workshoparna mellan MUCF och Inera där rollerna och de olika uppdragen stakades ut och förtydligades.

Vidare har material till utbildningen, vägledningen och sajten tagits fram med stöd av referensgrupper av både yrkesverksamma och unga som är nya i Sverige. Den arbetsprocessen upplevs som främjande för resultaten av uppdraget. Flera intervjupersoner som varit med i hela eller delar av processen menar att det gedigna arbetet med referensgrupper och löpande kvalitetssäkring har medfört att materialet hållit hög kvalitet och att MUCF och Inera fått relativt lite kritik kopplat till innehåll och tilltal. Detta framstår även som viktiga lärdomar att ta med sig vid ett eventuellt fortsatt arbete med Youmo.

Att informationen på Youmo.se finns på många olika språk har varit främjande både för att de unga i målgruppen ska kunna ta till sig av informationen och för att de yrkesverksamma ska kunna använda sajten på ett bra sätt i dialog med de unga. Samtidigt efterfrågas att Youmo.se ska ta fram information på ytterligare några språk – något som diskuteras vidare i 4.2 nedan. I utvärderingen framkommer att det inte finns något annat verktyg

som ger information riktad till unga som är nya i Sverige med en sådan bredd både avseende ämnen och språk som Youmo.se.

4.2 HINDRANDE FAKTORER

Interna faktorer

Utvärderingen visar att en del personer har upplevt att det saknas information på vissa väsentliga språk på Youmo.se och att det därmed inte gått att nå ut med kunskap till alla unga som är nya i Sverige. Det språk som det främst upplevs att information saknas på är spanska. Flera intervjupersoner har vittnat om att de i sitt yrke möter unga från Sydamerika som är nya i Sverige och att dessa har haft svårt att ta till sig informationen på sajten. Även mandarin är ett språk som flera yrkesverksamma har uppgett att de saknar på Youmo.se.

Det finns olika uppfattningar om i vilken omfattning information om sajten har nått fram till de unga som är nya i Sverige. Som presenteras i 3.4 har drygt 460 000 personer i Sverige besökt Youmo.se sedan den startade. Hur många av dessa som tillhört målgruppen unga som är nya i Sverige är dock osäkert. Intervjuerna som ligger till grund för den här utvärderingen ger olika bilder av huruvida sajten är spridd hos målgruppen. Det är svårt att bedöma om spridningen varit tillräcklig eller tillfredställande. Dock framkommer att det finns unga i målgruppen som fortfarande inte känner till sajten. Det går sannolikt att anta att resultaten från arbetet hade blivit större med ytterligare spridning hos målgruppen.

Intervjuer med såväl unga som yrkesverksamma visar att det finns en efterfrågan om att lätta upp texterna på Youmo.se med fler filmer, bilder och symboler. Flera intervjupersoner menar att vissa unga har svårt att ta till sig information i text och att sajten idag består av för mycket information via text. Filmerna som finns på sajten är uppskattade men det framkommer att det finns behov av fler. Några intervjupersoner menade även att flera unga i målgruppen inte kan läsa sitt modersmål även om de kan tala det. Som exempel nämndes unga som förstår och talar arabiska men främst läser och skriver det latinska alfabetet. För dessa unga är det extra viktigt att mycket av informationen går att ta till sig på andra sätt än via text. Flera unga berättade att de gillar att titta på intervjuer på film, där någon ställer frågor och experter svarar.

Ytterligare en hindrande faktor som har framkommit är Youmo-arbetsgruppernas sammansättning. Personerna i arbetsgruppen för Youmo.se har saknat viss språkkompetens och har i de flesta fall fått förlita sig på översättare. Därmed har det varit svårare att säkerställa att informationen på sajten har varit likvärdig på alla språk. Ett fåtal intervjupersoner i den här utvärderingen har även framhållit att några av texterna inte varit korrekt översatta eller tillräckligt anpassade till de ungas ålder. Vidare har det framhållits av ett fåtal intervjupersoner att det har varit en svaghet att det inte funnits tillräcklig interkulturell kompetens i arbetsgruppen för Youmos olika delar. Det som nämnts är att det inte funnits tillräckligt många med egen erfarenhet av att vara ny i Sverige eller att växa upp i en annan kulturell kontext än svensk och att detta, enligt ett fåtal intervjupersoner, speglar av sig på Youmos innehåll. Ett par unga lyfte till exempel kritik mot att rubriken "Familj" på

Youmo.se inte speglar ett flyktingbarns erfarenheter och att de som ensamkommande inte känner igen sig eller hittar stöd i beskrivningen av familjerelationer.

Externa faktorer

Utvärderingen visar att en hindrande faktor har varit bristen på strukturellt arbete med Youmos ämnen i skolan. Trots att det tydliggörs i läroplanen Lgr11 att sex och samlevnad ska arbetas med ämnesintegrerat och övergripande hanteras frågorna många gånger fortfarande som ett sidospår. I många skolor upplevs inte frågorna vara prioriterade och det har funnits svårigheter för yrkesverksamma att avsätta tid för utbildningsinsatser. Vidare har flera intervjupersoner menat att de – trots kunskap och vilja – inte har haft möjlighet att bedriva ett förändringsarbete på skolorna eller i andra verksamheter då frågorna inte varit prioriterade från ledningen. Det har inte heller ingått i Youmo-uppdraget att arbeta strukturförändrande med skolledningen.

Vidare framkommer att det har upplevts som svårt att arbeta med Youmos ämnen tillsammans med målgruppen unga som är nya i Sverige då det inte är någon homogen grupp. Tvärtom så skiljer sig kunskaper, behov och förutsättningar mycket åt. Flera yrkesverksamma har lyft i intervjuer att de arbetar med en grupp unga som många gånger har olika språkförståelse, olika kulturer och religioner samt olika sexualitet och könsidentitet. Det gör det mycket svårt att vara inkluderande och navigera svåra diskussioner om till exempel sexualitet. Framför allt när detta även ska ske på lätt svenska.

Vidare menar flera intervjupersoner att föräldrar och andra vuxna i de ungas närvaro skulle behöva få mer kunskap om Youmos ämnen. De unga hamnar många gånger i kläm mellan vad de hör hemma och vad de hör i till exempel skolan eller läser på Youmo.se. Att många vuxna saknar grundläggande kunskap och inte har förståelse för vilka lagar och rättigheter som gäller i Sverige framstår därmed som en hindrande faktor för att nå fram med kunskap till de unga. Dessa aspekter utvecklas vidare under kapitel 5 *Fortsatta behov*.

Omlokaliseringen av MUCF och beslutets konsekvenser för Youmo-uppdraget har lyfts i kapitel 2 *Analys av uppdragets förändringsteori*. Vi vill i detta kapitel nämna tappet av kunskap och institutionell erfarenhet som en hindrande faktor. Under uppdragets gång har en stor del av den personal som arbetat med Youmo bytts ut. Personalombyten i kombination med bristande dokumentation av vägval, som även det beskrivs i kapitel 2, har flera gånger påverkat uppdragets styrfart och genererat merarbete för arbetsgruppen.

Avslutningsvis visar utvärderingen att förändringar i asyllagstiftningen under de senaste åren har påverkat möjligheten att arbeta långsiktigt med de unga. Flera yrkesverksamma har framhållit att mer restriktiv lagstiftning och förändrade förutsättningar för de unga har påverkat både de ungas allmäntillstånd och vilka frågor som varit möjliga att fokusera på. I perioder när det varit extra oklart om och hur länge de unga har möjlighet att stanna i Sverige och vad som i sådana fall krävs av dem tar de frågorna upp all tid och fokus. Då har det varit svårt att arbeta med de teman som ryms inom Youmo.

5. FORTSATTA BEHOV

I det här kapitlet diskuteras fortsatta behov i förhållande till de ämnen som berörs på Youmo.se. Kapitlet baseras på intervjuer med unga i målgruppen, yrkesverksamma som möter dessa unga, experter som arbetar med relaterade ämnen samt anställda vid MUCF och Inera. Kapitlet är uppdelat utifrån fortsatta behov hos yrkesverksamma, hos unga som är nya i Sverige samt hos andra aktörer och målgrupper.

Kapitlet strävar efter att ge en bred bild av fortsatta behov och lyfta uppfattningar från de personer som intervjuats för uppdraget. Däremot ämnar kapitlet inte tala för en hel målgrupps fortsatta behov. De uppfattningar som presenteras här ska förstås som uppfattningar hos de specifika individer vi talat med. För att göra en mer djupgående behovsanalys krävs bredare insamling av empiri.

5.1 YRKESVERKSAMMA

BEHOV AV MER KUNSKAP OCH NYA BEHOVSANALYSER

Utvärderingen visar att det fortsatt finns stora behov av att få mer kunskap om de ämnen som ryms inom Youmo hos personer som i sitt yrke eller ideella engagemang möter unga som är nya i Sverige. Många av de intervjuade personer som ingått i studien lyfter att det fortsatt finns stora behov bland de yrkesverksamma att få mer och uppdaterad kunskap för att kunna utgöra ett bra stöd till de unga. Vissa intervjuade personer med expertkunskap om kroppen, sexualitet och hälsa har uttryckt att de ser en fara i att många yrkesverksamma förlitar sig på att de som externa experter ska informera de unga. Det kan handla om personer vid ungdomsmottagningar, socialtjänst eller civilsamhällsorganisationer som bjuds in för att prata om exempelvis kroppen och sex med unga ur målgruppen utifrån sin expertis. Dessa experter har i intervjuer vittnat om att det fortsatt finns stora behov av att de yrkesverksamma som känner de unga och träffar dem regelbundet får mer kunskap och verktyg för att prata om frågorna.

Samtidigt har situationen för unga som är nya i Sverige ändrats sedan 2015 då förstudien för Youmo genomfördes. Till viss del är det idag andra grupper av yrkesverksamma som möter de unga. Bland annat nämns att många ideellt engagerade träffar unga som är nya i Sverige och att det är en grupp med fortsatta behov av att få kunskap och vägledning rörande temana för Youmo. Det finns även behov av att göra nya förstudier eller behovsanalys som identifierar vilka grupper av yrkesverksamma som är mest aktuella att rikta kunskapshöjande insatser till idag.

I skolan finns det en uppfattning om att det idag är fler yrkesverksamma än tidigare som möter unga som tillhör eller nyligen har tillhört målgruppen. Många av de unga som varit i Sverige ett tag har börjat i ordinarie klasser och utbildningsprogram. Målgruppen finns inte längre lika samlad i specifika klasser och de lärare i skolan som möter de unga i målgruppen blir därför fler och mer utspridda. Eftersom dessa lärare inte enbart arbetar med unga som tillhör eller nyligen har tillhört målgruppen kan de sällan ta del av hela

utbildningsdagar med fokus på just unga som är nya i Sverige. Därför efterfrågas fler kortare webb utbildningar för att lärare som tidigare inte mött målgruppen åtminstone ska få grundläggande kunskaper. De unga bekräftar bilden av att dessa frågor behöver lyftas på ett bra sätt i den ordinarie skolundervisningen.

ÄMNEN OCH KUNSKAPSOMRÅDEN

Utvärderingen har även identifierat fortsatta behov kopplat till vissa specifika ämnen och perspektiv med bäring på Youmo. Flera av de ämnen och perspektiv som lyfts har koppling till frågor om interkulturell kompetens, (anti-)rasism och den yrkesverksammes förmåga att sätta sig in i de ungas verklighet och bakgrund.

Det är bland annat flera intervjupersoner som menar att många yrkesverksamma som möter unga som är nya i Sverige fortsatt behöver få bättre förståelse för de ungas situation och förutsättningar. Det kan bland annat handla om fortsatta behov av att förstå kulturella aspekter som skiljer sig mellan de länder de unga kommer ifrån och situationen i Sverige. Bland annat nämns behov av att ytterligare förstå religionens roll i samhället och hur Sverige skiljer sig från många andra länder och kulturer. Kopplat till frågan om religion och kulturella skillnader menar flera intervjupersoner att det finns risk att man "tassar på tå" för att inte förstärka föreställningar om "vi och dom". Många yrkesverksamma upplever samtidigt att okunskap om religionens betydelse i olika samhällen och bristande interkulturell kompetens riskerar att skapa en barriär för om och hur de talar om frågor som sex, kroppen och jämställdhet med de unga. De yrkesverksamma efterfrågar mer kunskap om hur man talar om ämnen som sexualitet och kroppen med en målgrupp där religionen är mer närvarande och betydelsefull. Flera unga bekräftar denna bild när de berättar om rasistiskt bemötande och uttryck från ungdomsmottagningar och i skolan.

Utvärderingen visar vidare att många yrkesverksamma uppfattar att de unga riskerar att hamna i en svår situation när de får viss information via exempelvis skolan och Youmo.se och annan kunskap hemifrån. Det här togs upp i den externa utvärderingen 2019 och har även lyfts i flera intervjuer inom ramen för den här utvärderingen. Yrkesverksamma har fortsatta behov av att få förståelse för de ungas verklighet och bakgrund – även om denna självklart skiljer sig mycket mellan de unga de möter.

Det framkommer i intervjuerna att vissa ämnen uppfattas som extra svåra att prata om med de unga då man som yrkesverksam är rädd att göra fel och för att man har för lite kunskap om de ungas verklighet. Ett sådant ämne är våld. Flera intervjupersoner vittnar om att många av de unga mår dåligt och har ett självskadebeteende. Som yrkesverksam behöver man ökad kunskap om hur en människa påverkas av att växa upp i strukturer av våld och av att ha fått sina egna fysiska gränser kränkta under uppväxten eller flykten till Sverige. Utan sådan kunskap upplevs det som svårt att stötta de unga och hjälpa dem ur destruktiva och våldsamma mönster. Flera intervjupersoner menar att oförståelsen istället riskerar att stärka fördomarna om de unga och att allt för många yrkesverksamma bemöter de unga utifrån sina fördomar. Något som i sin tur hämmar möjligheten att förmedla kunskap och stöd kopplat till ämnena inom ramen för Youmo.

Flera intervjupersoner menar att det fortsatt finns behov av att öka kunskapen om rasism och antirasism och hur dessa aspekter kopplar an till de ämnen som tas upp inom ramen för Youmo. Bland annat finns det fortsatta behov att diskutera hur det är att utsättas för rasism och hur man som yrkesverksam kan vara ett stöd till de unga kopplat till frågor om att utsättas för rasism och uppleva minoritetsstress. Bland annat kom frågan om att dejta och träffa någon upp under intervjuerna. Vissa unga kan, enligt intervjupersonerna, uppleva svårigheter med att visa sitt intresse för någon då de samtidigt är rädda att utsättas för fördomar och rasism. Något som potentiellt hämmar de unga i målgruppen och påverkar hur de närmar sig personer i det svenska samhället – så kallad minoritetsstress. Den typen av utsatthet är det viktigt att de yrkesverksamma får kunskap om och verktyg att prata med de unga i målgruppen om.

Vidare efterfrågas metoder för hur man som yrkesverksam säkerställer att den kunskap man förmedlar utgår från rättighetsperspektiv samtidigt som kunskapsförmedlingen går varsamt fram så att den unga får möjlighet att hantera den. Annars upplevs det av många yrkesverksamma som att de unga stänger av och slår ifrån sig av den nya kunskapen. Vidare framkommer att det är ett problem att många vuxna som möter de unga berättar för dem hur det fungerar i Sverige och att de vuxna har en uppfattning om att de unga ska anpassa sig direkt till svensk kontext. Det är därför viktigt att de yrkesverksamma får mer kunskap om antirasism och interkulturell kompetens – både för att vara ett stöd till de unga när de riskerar att utsättas för rasism och för att inte själva utsätta unga för rasism eller stärka fördomar.

5.2 UNGA SOM ÄR NYA I SVERIGE

KUNSKAPSKÄLLOR

Det framgår tydligt av intervjuerna med de unga att det finns stora skillnader i hur man bäst och helst tar till sig information. Många använder Google men är skeptiska mot tillförlitligheten i det man hittar online. En ung uttryckte:

På Google hittar jag inte det jag letar efter – det är mycket fejkällor. Det är bäst att prata med någon. – Ung intervjuperson

På internet litar flera unga mest på filmer där de kan se vem som pratar. Flera använder youtube, och säger att de uppskattar filmerna på Youmo.se men önskar att det fanns fler. Ett par unga berättade att de lär sig helst genom att titta på Youmo.se tillsammans och sedan prata. En ung menade att:

För mig är det bäst när jag sitter bredvid någon, så blir det lättare att prata. Man vågar fråga och prata öppet och vara personlig. – Ung intervjuperson

I intervjun med en ung framkom att hen inte trodde att de unga i målgruppen läser texterna på sajten eftersom "ingen orkar det". En annan ung önskade att det finns quiz eller någon typ av frågor kopplat till de olika avsnitten så att läsningen blir mer interaktiv. Det är en önskan som även yrkesverksamma har uttryckt – att det skulle vara enklare för de unga att lära sig av Youmo.se om de fick testa sin kunskap direkt på sajten.

Flera unga uttryckte att de helst får information genom att prata med någon. Personer man gärna pratar med är familjemedlemmar - biologiska eller värdfamiljer -, ungdomsmottagningen, vuxna inom civilsamhället och idrotten, goda män eller vänner. Flera unga berättade att de stundtals känt sig isolerade i Sverige och inte haft någon att prata med om frågor som rör sex, kärlek, relationer, mående osv. En person berättade om vikten av att inte hamna i utanförskap under den första tiden i Sverige eftersom många också har trauman att hantera och problem relaterat till asylprocessen och familjemedlemmars asylprocess.

Samtliga unga som intervjuades uppgav att de idag vet vart de skulle vända sig om de behövde hjälp, men att många inte visste detta under sina första år i Sverige. På frågan om vad som skulle göra det enklare att lära sig om ämnena på Youmo när man är ny i Sverige svarade en ung att det skulle vara bättre om det var enklare att närma sig någon vuxen och få förtroende. Andra ansåg att det är i skolan man kan och måste lära sig detta.

De flesta som har intervjuats inom ramen för uppdraget och som kände till Youmo.se sedan tidigare hade blivit introducerade till sajten i skolan eller på en aktivitet som de deltog i som nyanlända. Flera unga lyfte att de gillar Youmo.se för att det finns så mycket information och man kan lära sig mycket om olika ämnen. Flera unga återkom till att mycket information och kunskap är bra.

Det är bra om det finns mycket information överallt. På nätet, i skolan och på träningen kan det vara också. Ju mer information desto bättre. – Ung intervjuperson

Flera unga som har intervjuats för utvärderingen tycker att Youmo.se även borde finnas som app. De upplever att de själva och deras vänner främst tar del av information på telefonen och då är appar enklare än hemsidor. Även några yrkesverksamma har lyft behovet av att erbjuda Youmo.se som app då de upplever att det skulle underlätta användandet bland de unga.

Några yrkesverksamma efterfrågar mer direktinsatser riktade till de unga, till exempel i form av föreläsare och experter som pratar direkt med de unga.

KUNSKAPSUTVECKLING

I intervjuerna har frågan ställts till de unga vad de vill lära sig mer om och vilken kunskap de tror är viktig att förmedla till unga som är nya i Sverige.

Några unga berättade att det var svårt att förstå vilka normer som gällde i Sverige kring kärlek och relationer. En ung kille berättade:

Jag blev lite chockad först när jag kom hit. Men bra. Ingen ser kön i Sverige. Fick lära mig i skolan när de berättade allt om svensk jämställdhet. Jag tyckte det var rätt. Det är bra med information i skolan och att läsa i böcker för de som inte förstår. Det är bra att man får hjälp och man ser hela tiden hur andra gör. Här i Sverige är det viktigaste att man måste gå till skolan – och där får man lära sig. – Ung intervjuperson

Ett par tjejer som har intervjuats nämnde att framförallt många killar behöver lära sig mer om vilka rättigheter som tjejer har i kärleksrelationer. Enligt intervjupersonerna är många personer vana vid att tjejer själva inte tar initiativ till relationer och detta leder till att

tjejer får utstå kränkningar från killar om de har pojkvänner eller killkompisar. Tjejerna berättade i intervjuerna att de tyckte att vuxna måste bli bättre på att berätta för killar vad som gäller i Sverige. De sa:

I de flesta muslimska länder bestämmer killar när man ska ha sex och hur. Det är inte fint att tjejen går till killen och säger vad hon vill. Killarna måste få veta att tjejerna också ska få bestämma. – Ung intervjuperson

Genomgående i intervjuerna med de unga lyfte de behovet av att vuxna anhöriga får lära sig samma saker om sexuella rättigheter och jämställdhet som de får lära sig i skolan. Flera unga menade att det var svårt att nå fram med kunskapen när föräldrar eller släktingar säger helt andra saker än de gör i skolan eller på Youmo.se. En ung intervjuperson uttryckte:

Föräldrar kanske kan vara en väg att nå fram. Föräldrar vet inget om de här frågorna. – Ung intervjuperson

Ett par unga lyfte att Youmo.se idag inte har ett perspektiv på familjerelationer som inkluderar unga ensamkommandes erfarenheter. En ung berättade om psykisk ohälsa relaterat till familjemedlemmars asylprocess och att det var svårt att veta vart man skulle vända sig för att få hjälp. Flera yrkesverksamma lyfte även att de upplever att många unga som migrerat behöver mer stöd kopplat till rasism som man möter i Sverige och oron att inte fullt ut vara svensk men inte heller fullt ut, till exempel, afghan – så kallat mellanförskap. Många unga framhöll att de vill prata om mellanförskapet och vad det innebär. I intervjuer med yrkesverksamma framkom även att det är viktigt att ha en bred förståelse för rasism i information till och samtal med de unga i målgruppen. Rasism är inte enbart något som sker från normsamhället mot de unga som är nya i Sverige. Det finns även rasism och motsättningar inom målgruppen och detta är, enligt yrkesverksamma intervjupersoner, fortsatt viktiga ämnen att hantera tillsammans med de unga.

I intervjuer med yrkesverksamma framkom att flera ansåg att vid en eventuell utveckling av Youmo bör det ingå att ta fram nya analyser av hur behoven ser ut hos de unga idag. I denna process bör, enligt intervjupersonerna, unga själva ingå och komma med fler inspel om vad Youmo ska göra och ta upp.

Ett ytterligare behov som framkom i intervjuer med några yrkesverksamma och experter var vikten av att prata om sex, relationer och kärlek utifrån ett lustperspektiv. Dessa intervjupersoner hade identifierat ett stort behov hos flera unga att få tala om lust och glädje och inte enbart fokusera på det negativa och problematiska.

5.3 ANDRA AKTÖRER OCH MÅLGRUPPER

Fokus för intervjuerna har varit att identifiera fortsatta behov för Youmos målgrupper – unga som är nya i Sverige och yrkesverksamma som möter dessa unga. Däremot har några ytterligare målgrupper återkommande lyfts som centrala för att möjliggöra ökad kunskap hos primärmålgruppen unga som är nya i Sverige.

REKTORER OCH HUVUDMÅN

Genomgående har det i intervjuerna lyfts fortsatta behov av att arbeta strukturförändrande och att ställa krav på verksamheterna. Flera intervjupersoner har menat att Youmos ämnen behöver kopplas till lednings- och styrningsfrågor i skola, socialtjänst, vid HVB-hem med mera. Det uppfattas av många inte som tillräckligt att öka kunskapen hos yrkesverksamma utan att det finns stora behov av att stärka implementeringen i verksamheterna och säkerställa att frågorna genomsyrar arbetet. En intervjuperson verksam vid en skola uttryckte:

En knäckfråga är att arbeta med rektor på skolan. Rektor har ansvar för elevhälsopersonalen. Kunde man få rektor och elevhälsa att samverka kring det och tänka sig klassundervisning så kommer vi långt. Vi behöver få med skolledningen för att få förändring och att det inte ska hänga på eldsjälar. – Skolkurator

VUXNA ANHÖRIGA

En ytterligare målgrupp som identifieras ha stora behov av mer kunskap om ämnena på Youmo.se är vuxna anhöriga till de unga. Både unga och yrkesverksamma har i intervjuer lyft att det är svårt att nå fram med information om man inte även arbetar med de vuxna. Flera yrkesverksamma som har intervjuats träffar även vuxna som är nya i Sverige och har många gånger även tipsat dem om Youmo.se.

I intervjuerna lyftes att det finns behov av fler riktade informationsinsatser via exempelvis SFI. Det lyftes av även att det finns behov av att utveckla Youmo.se för att ge ytterligare information till vuxna anhöriga i de ungas närhet. Enligt flera yrkesverksamma blir många anhöriga fundersamma på vilken information deras barn får i exempelvis skolan och vid ungdomsmottagningar och efterfrågar mer insyn i den kunskap som förmedlas. En expert uttryckte att det finns fördomar om att anhöriga enbart har negativ inställning till exempelvis ungdomsmottagningen, men att det många gånger snarare handlar om nyfikenhet och okunskap.

En barnmorska vid en ungdomsmottagning berättade att hen träffat flera föräldrar som haft en felaktig uppfattning om vilken information de unga får. När hen visade Youmo.se och förklarade mer om skolans och ungdomsmottagningarnas roll ökade förståelsen och även uppfattningen om att det var bra att de unga får ta del av information. Den yrkesverksamma uttryckte:

Jag har träffat föräldrar som trott att vi uppmuntrar deras barn att ha sex. Men när jag visat informationen på Youmo.se och vi pratat om att vi bara vill ge information om hur man gör ifall man behöver skydda sig eller om man råkar ut för något så har de tyckt det är bra. Det hade varit bra om de kunde få veta mer om vad deras barn får lära sig. – Barnmorska UM

6. SAMMANFATTANDE ANALYS

Utvärderingen har huvudsakligen vägletts av följande två frågeställningar:

- Vilka effekter har insatserna inom de olika delarna av uppdraget (Youmo.se, Rätt att veta! och vägledningen Youmo i praktiken) haft för unga som är nya i Sverige och de vuxna som i sitt yrke eller ideella engagemang möter målgruppen?
- Med grund i analysen av de effekter som uppdraget bidragit med, vad har saknats i det som genomförts och hur ser de fortsatta behoven ut för unga som är nya i Sverige och de vuxna som möter dessa unga i relation till de ämnen som finns på Youmo.se?

Med andra ord har utvärderingsuppdraget haft två fokus – ett tillbakablickande för att utvärdera resultat, effekter och kritiska faktorer i arbetet och ett framåtblickande för att identifiera fortsatta behov. Den sammanfattande analysen av arbetet redovisas nedan.

GODA RESULTAT PÅ INDIVIDNIVÅ, SVÅRT ATT ESTIMERA EFFEKTER - MEN ETT AVSLUTAT UPPDRAG SKULLE SANNOLIKT FÅ NEGATIVA KONSEKVENSER

Sweco kan utifrån det bidragsanalytiska ramverket konstatera att Youmo-uppdraget har varit relevant och utgått från en välgrundad problembeskrivning och ändamålsenliga behovsanalyser för målgrupperna. Vidare visar utvärderingen att de insatser som genomförts inom ramen för uppdraget har haft god kvalitet. Utvärderingen kan även konstatera att insatserna har genererat goda resultat för de individer som tagit del av dem. Det är däremot svårt att avgöra omfattningen av resultaten och att utifrån dessa estimerar effekter för målgrupperna. Detta eftersom det saknats tydliga och mätbara mål för såväl Youmo-uppdraget som helhet som för uppdragets specifika insatser. Härefter följer ett resonemang om resultaten från insatserna och den begränsade möjligheten att estimerar effekter från dessa.

Utvärderingen av uppdragets resultatet pekar på att Youmo fått god spridning och att uppdragets respektive delar håller ändamålsenlig kvalitet. Utbildningen Rätt att veta! har genomförts av cirka 3000 yrkesverksamma som möter unga som är nya i Sverige och har överlag fått goda omdömen. Utbildningen uppges också ha bidragit med inspiration och grundläggande kunskaper bland de som deltagit. Några intervjupersoner beskriver till exempel att de efter utbildningen har utvecklat arbetet med de aktuella ämnena samt känt sig stärkta att samtala med unga om frågor gällande sexualitet, hälsa och jämställdhet.

Vad gäller Vägledningen Youmo i praktiken har den spridits i cirka 25 000 upplagor och fungerat som ett komplement till utbildningen. Utvärderingen visar att vägledningen fått goda omdömen men att användningen av stödet har varit begränsat. En stor andel av de respondenter som under åren har kontaktats via enkäter eller intervjuer har inte aktivt använt sig av vägledningen och inte heller använt vägledningen i sin helhet. De respondenter som har tagit stöd av materialet har istället använt valda delar av vägledningen vid enstaka tillfällen. De personer som har använt vägledningen uppger att den varit ett bra komplement till utbildningen och att den har gett handfast stöd för hur man kan arbeta med frågorna.

Sajten Youmo.se är den del av Youmo-uppdraget som fått störst spridning och som flest personer ur både primär- och sekundärmålgrupperna känner till och kan uttala sig om. I Sverige har sajten haft drygt 460 000 unika besökare sedan start varav drygt 9 procent av besökarna i Sverige har varit återkommande. Hur stor andel av besökarna som har tillhört målgrupperna unga som är nya i Sverige eller yrkesverksamma som möter målgruppen går dock inte att uttala sig om. Vidare framkommer med tydlighet att Youmo.se varit ett viktigt stöd för många ur målgrupperna. Inte minst då det i dagsläget inte finns något motsvarande informationsverktyg med sådan bredd gällande ämnen och på så många olika språk. Samtidigt efterfrågas att informationen ska erbjudas på ytterligare några språk. Sajten har överlag fått höga betyg av unga som är nya i Sverige och cirka tre fjärdedelar av primärmålgruppen upplever att de litar på innehållet på Youmo.se. Samtidigt visar utvärderingen att vissa unga i målgruppen inte tycker att sajten innehåller tillräckligt anpassat till deras verklighet. Många efterfrågar också mer lättillgänglig information via exempelvis filmer. Utvärderingen konstaterar att Youmo.se har varit ett viktigt stöd för många unga och yrkesverksamma och att effekterna från sajten skulle kunna bli mer omfattande om sajten spreds ytterligare.

Sweco menar att det är svårt att bedöma resultaten från utbildningen och vägledningen då det inte funnits några tydliga målsättningar för insatserna. Att 3000 deltagare har genomfört utbildningen och att 25 000 exemplar av vägledningen har spridits kan därför varken bedömas som starka eller svaga resultat. Liknande problem uppstår gällande Youmo.se, där det även är svårt att avgöra hur stor andel av besökarna på sajten som tillhört målgrupperna.

Även om Youmo-uppdraget kan anses väl genomfört och med tre huvudinsatser av hög kvalitet är det därför svårt att beräkna omfånget av de effekter som uppdraget fört med sig. Sweco menar däremot att det eftersom uppdraget och dess insatser varit relevanta givet den problembild som uppdraget avsåg arbeta mot, och insatserna har haft goda resultat, är det sannolikt att Youmo har haft positiva effekter för målgrupperna.

Sweco menar att det sannolikt skulle innebära negativa konsekvenser för unga som är nya i Sverige om insatserna inom ramen för Youmo skulle avslutas. Utan Youmo ökar risken att unga som är nya i Sverige inte får tillgång till de rättigheter och den kunskap de har rätt till och därmed får mindre möjlighet att utkräva ansvar om deras rättigheter kränks. I förlängningen riskerar det att leda till ökad ojämlikhet och ojämlika förutsättningar kopplat till SRHR, hälsa, jämställdhet med mera.

BREDD I ÄMNEN OCH METODER HAR BIDRAGIT TILL RESULTATEN

Youmo-uppdraget berör tre politiska målområden:

- Ungdomspolitiska målet att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen.
- Jämställdhetspolitiska målet med fokus på delmålen jämställd hälsa och att mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

- Folkhälsopolitiska målet om att skapa samhällliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen samt folkhälsopolitikens sjunde målområde som rör möjlighet till kontroll, delaktighet och inflytande.

I utvärderingsuppdraget har det ingått att utvärdera på vilket sätt resultat och effekter från Youmo har bidragit till de tre politiska målområdena. Eftersom det saknas effektmål för uppdraget är det också svårt att estimerar uppdragets effekter på de tre målområdena. Med tanke på att målområdena är så brett formulerade är det dock rimligt att anta att resultaten från Youmo-uppdraget har svarat upp mot målen och bidragit till att dessa uppfylls.

Utvärderingen visar även att det har varit en framgångsfaktor att arbeta brett med flera olika ämnen och att detta har bidragit till resultaten. De olika insatserna inom ramen för Youmo-uppdraget är utformade med hänsyn till varandra, med syfte att komplettera varandra, vilket sannolikt ökar möjligheten för olika grupper att ta del av den information som Youmo erbjuder. Även om det i utvärderingen framkommer att Youmo.se är den insats som fått störst spridning och från vilken vi kan anta att uppdraget har tydligast resultat, är det viktigt att betona att sajten inte är en isolerad insats. Utvärderingen visar till exempel att det också är viktigt för unga i målgruppen att få information och ett bra bemötande från vuxna i skolan, socialtjänsten, HVB-hem med mera. Att enbart förlita sig på att de unga själva skaffar sig information via sajten skulle troligtvis få negativa konsekvenser för målgruppen. Det är således viktigt att fortsatt utbilda yrkesverksamma och ge dessa verktyg för att vara ett stöd till de unga i målgruppen.

Utvärderingen konstaterar att bredden har gjort att Youmos insatser har passat många unga och yrkesverksamma oavsett tidigare erfarenhet, intresse och kunskapsnivå. Att arbeta brett med flera ämnen som sexualitet, hälsa, levnadsvillkor och jämställdhet har även bidragit till att öka medvetenheten om hur dessa frågor hänger samman och påverkar varandra.

BRISTER I STYRNING OCH DOKUMENTATION

Analysen av uppdragets förändringsteori visar, som tidigare nämnts, att det inte har funnits några tydliga eller mätbara mål för Youmo-uppdraget som helhet. Det har således varit otydligt vilka utfall, resultat och effekter som uppdraget styr mot utöver de fastställda målen för respektive politikområde. Det framkommer även att olika vägval under genomförandet av uppdraget inte har dokumenterats i tillräcklig utsträckning - till exempel saknas både dokumentation av uppdragsledning och planering. Därutöver är upplevelsen att både förlängningen av ursprungsuppdraget likväl som beslut om tilläggsuppdrag har kommit med kort varsel och skapat ett ökat tryck på myndigheten att växla upp satsningarna på kort tid.

Sweco menar att dessa övergripande svagheter vad gäller styrningen i kombination med omlokaliseringen av myndigheten har påverkat uppdraget negativt, bland annat vad gäller myndighetens institutionella minne och möjligheten att följa upp arbetet med uppdraget. Det har i kombination med hög personalomsättning sannolikt gjort att det saknas en tydlig överblick av uppdragets helhet och hur de olika delarna är tänkta att hänga samman.

Trots detta ser inte Sweco att bristerna i styrning och dokumentation har haft några allvarliga konsekvenser för genomförandet av Youmo. Att arbetet har genomförts med god kvalitet och resultat är sannolikt ett resultat av kompetent och driven personal vid myndigheten och Inera samt det goda samarbetet aktörerna emellan.

NYA BEHOVSANALYSER VIKTIGA FÖR FRAMTIDA UPPDRAG

Om det tas fram nya uppdrag kopplat till Youmo till MUCF och eventuellt andra aktörer är det av stor vikt att problembeskrivningen uppdateras och att nya behovsanalys för olika målgrupper genomförs. Migrationsmönster, asyltagstiftning och unga nyanländas förutsättningar har förändrats sedan Youmo-uppdraget initierades. Vi vet i dagsläget inte hur framtida migrationsmönster kommer att se ut. Färre asylsökande förväntas komma till Sverige den närmsta tiden som en följd av mer restriktiv lagstiftning. Samtidigt som antalet asylsökande som tagit sig till Sverige har minskat har antalet människor som befinner sig på flykt ökat. Det är högst sannolikt att migrationen kommer att fortsätta givet omvärldsfaktorer som krig, oroligheter och klimatkatastrofer och att de ur ett längre perspektiv kommer komma fler migranter till Sverige. Unga utgör den mest mobila gruppen och kommer sannolikt även framöver vara en av de stora grupper som kommer nya till Sverige.

I framtida behovsanalys är det även viktigt att förhålla sig till unga i Sverige som nyligen har tillhört målgruppen unga som är nya i Sverige och idag eventuellt lever i ett så kallat mellanförskap, det vill säga en känsla av att ha tillgång till flera kulturer men inte riktigt känna tillhörighet till eller inkludering i någon. Även de yrkesverksammas roll i förhållande till målgruppen unga som är nya i Sverige har förändrats och det är idag troligtvis till viss del andra yrkesgrupper som möter de unga och på andra sätt.

I arbetet med att uppdatera problembeskrivningar och ta fram nya behovsanalys menar Sweco att det finns ett potentiellt momentum i att knyta an arbetet till andra pågående satsningar och initiativ. Barnombudsmannen har till exempel nyligen fått ett uppdrag om att ta fram kunskap om barns och ungas utsatthet för rasism. Därtill pågår det för tillfället en politisk debatt om ämnesintegrerad sex- och samlevnadsundervisning där det bland annat beslutats att alla lärarkandidater ska utbildas i sex- och samlevnad.

Utöver att göra behovsanalys för målgrupperna är det viktigt att också fortsättningsvis inkludera dessa i genomförandet av uppdraget. Arbetet med referensgrupper med unga och yrkesverksamma i målgrupperna har varit viktiga framgångsfaktorer i arbetet med Youmo-uppdraget och bör således prioriteras även fortsättningsvis.

Sweco menar att det är viktigt att ha ett intersektionellt perspektiv i arbetet med behovsanalys och referensgrupper. Det finns risk att gruppen unga som är nya i Sverige klumpas samman till en homogen grupp där olika individer antas ha liknande förutsättningar och behov. Utvärderingen visar att heterogeniteten i gruppen unga har varit en utmaning för många yrkesverksamma då de ofta arbetar med en grupp unga med exempelvis olika språkförståelse, religioner, sexualiteter och könsidentiteter. Det är centralt att behovsanalys och referensgrupper tar tillvara olika perspektiv och har en intersektionell utgångspunkt.

BEHOV AV ÖKAD STUKTURELL FÖRÄNDRING

Utvärderingen visar att insatserna inom ramen för Youmo-uppdraget har varit väl genomförda och gett goda resultat. Däremot visar utvärderingen att det finns stora behov av att arbeta mer strukturförändrande. Det är inte upp till enskilda lärare eller personal i en verksamhet att ändra pedagogiken eller arbetssätten. Sweco menar att det är viktigt att omhänderta den kunskap om ämnena som finns i verksamheterna och att växla upp och sprida denna genom att involvera ledningspositioner i det arbetet. Forskning bekräftar att det är centralt att personer med mandat att göra långsiktiga förändringar i en verksamhet är delaktiga i förändringsarbetet och att det finns en samsyn kring hur ny kompetens ska inkluderas i organisationen. Det kan handla om rektorer, chefer vid HVB-hem, inom socialtjänsten och vid fritidsgårdar med mera. Det är även viktigt att insatserna för dessa aktörer tas fram genom referensgrupper och utifrån behovsanalyser.

Det har hittills inte ingått i MUCF:s uppdrag att arbeta för strukturförändring utan främst att inspirera, öka kunskapen och ge verktyg till enskilda personal för att arbeta med Youmos ämnen. Sweco menar att MUCF har viktig kunskap och inspel till ett eventuellt framtida arbete riktat mot ledningsfunktioner, men att myndigheten inte nödvändigtvis är rätt aktör att ha en ledande roll i ett strukturförändrande uppdrag. I ett eventuellt arbete mot rektorer och skolledare blir Skolverket en central aktör att involvera. Det finns även ett pågående samverkansarbete mellan MUCF och Skolverket med fokus på hbtq+ som Sweco menar att ett eventuellt uppdrag kan ta lärdomar från.

Syftet med vägledningen Youmo i praktiken var att ge de yrkesverksamma metoder för att arbeta mer strukturellt och hållbart och vara ett komplement till utbildningsinsatser och sajten. Utvärderingen konstaterar att det är viktigt att komplettera utbildning och kunskapsinsatser med metoder och förändrade arbetssätt. Samtidigt konstaterar utvärderingen att vägledningen inte i någon större grad har resulterat i förändrade arbetssätt i verksamheterna. Den webbutbildning som lanserats under 2020 har sin utgångspunkt i vägledningen och följer dessa metoder, men är inte lika tidskrävande som att arbeta med vägledningen i sin helhet. Sweco menar att webbutbildningen har potential att vara ett mer användbart och lättillgängligt alternativ till vägledningen för att bidra med metoder och arbetssätt och samtidigt vara enkelt att ta till sig som yrkesverksam.

BEHOV ATT MÖTA VUXNA ANHÖRIGA

Utvärderingen visar att det är avgörande att arbeta med föräldrar och vuxna anhöriga till de unga i målgruppen. Förutsättningarna för att vissa unga i målgruppen ska ta till sig av kunskap och information skulle troligtvis öka betydligt om vuxna i deras närhet hade mer kunskap. De unga hamnar många gånger i en svår situation när de får höra olika saker hemma och på exempelvis Youmo.se, i skolan eller hos ungdomsmottagningen. För att överbrygga detta glapp behöver vuxna i de ungas närhet få mer information. Utvärderingen visar att det finns behov av att öka insynen för de vuxna i vad deras barn/anhöriga får för information och kunskap. Ökad insyn och kunskap hos de anhöriga skulle i många fall troligtvis öka förutsättningarna för de unga i målgruppen att ta till sig av de ämnen som ryms inom ramen för Youmo.

Sweco menar att det finns behov av att ge information och kunskap om Youmos ämnen till vuxna som är nya i Sverige, framför allt till vuxna som har barn eller är som är anhöriga till unga som är nya i Sverige. Dessa insatser kan förslagsvis ske via SFI. MUCF kan vara en aktör i arbetet då myndigheten besitter mycket relevant kunskap och erfarenhet kopplat till ett sådant uppdrag. Däremot är det troligtvis inte MUCF som bör ha huvuduppdraget att genomföra informationsinsatser till målgruppen vuxna.

Sweco menar att det även finns potential att utveckla sajten Youmo.se med information till vuxna i de ungas närhet för att svara upp mot de behov som finns kopplat till mer kunskap och insyn hos de vuxna. Om det tas fram mer information riktad specifikt till vuxna anhöriga på sajten är det centralt att det sprids att denna information finns att tillgå. Marknadsföringen kan förslagsvis bland annat ske via de föreslagna informationsinsatserna på SFI.

BEHOV AV MER FOKUS PÅ ANTIRASISM OCH INTERKULTURELL KOMPETENS

Fördomar, rasism och okunskap om unga i målgruppen hämmar möjligheten för unga som är nya i Sverige att ha makt att forma sina liv, ha en god hälsa och leva jämställt. Utvärderingen visar att yrkesverksamma många gånger känner sig osäkra att tala om flera av Youmos ämnen på grund av okunskap om de ungas liv. Framför allt okunskap och fördomar om religionens betydelse anses påverka om och hur yrkesverksamma pratar med de unga i målgruppen. Även okunskap om migrations- och asylprocessen och hur dessa kan påverka de unga upplevs medföra hinder i arbetet med Youmos ämnen och en känsla hos många yrkesverksamma att man inte vill göra fel eller "trampa snett".

Samtidigt visar utvärderingen att allt för många yrkesverksamma har inställningen att svenska normer är de enda riktiga och att det finns tendenser att vissa yrkesverksamma inte är lyhörda för de ungas åsikter och uppfattningar utan "pådyvlar" dem information. Något som gör att informationen inte landar rätt och att de unga istället tar avstånd till det nya eller riskerar att hamna i ett glapp mellan det de hör hemma och det de hör i exempelvis skolan.

Rasism och fördomar överlag i samhället påverkar även möjligheten för de unga att hitta sin plats i det svenska samhället. Utvärderingen visar att aspekter som minoritetsstress och rädslan att utsättas för rasism och fördomar i exempelvis situationer som att flirta, dejta och skaffa nya vänner många gånger hämmar unga i målgruppen. Sweco menar att det är viktigt att yrkesverksamma som möter unga som är nya i Sverige har en förståelse för denna utsatthet och hur det påverkar de unga i målgruppen överlag och i förhållande till Youmos ämnen specifikt.

POTENTIAL ATT UTVECKLA DET INTERNATIONELLA ARBETET

Utvärderingen visar att Youmo.se har haft stor spridning utanför Sverige med totalt cirka fem miljoner besökare i länder som Iran, Irak, Afghanistan, Egypten, Somalia med flera, trots att det finns uppgifter om att sidan stoppats flera gånger i flera länder. I webbundersökningar med användare i dessa länder framkommer även att runt 30 procent av användarna upplever att de inte kan få motsvarande information någon annanstans ifrån.

Sweco menar att resultaten internationellt går utanför vad Youmo-uppdraget hade som syfte att påverka och att sajten sannolikt har haft effekter även utanför Sverige. Det finns stor potential i att utveckla det internationella arbetet och använda sig av den information som finns framtagen på flera språk och den spridning av sajten som redan sker. Sverige profilerar sig internationellt utifrån den feministiska utrikespolitiken och driver dessa frågor i det internationella utvecklingsarbetet. Frågor om SRHR och jämställdhet utgör centrala delar i svensk biståndspolitik – både som integrerade perspektiv och genom specifika projekt. Youmo.se ligger även i linje med FN-konventionerna 1325 – kvinnor fred och säkerhet samt 2250 – unga fred och säkerhet som Sverige har ratificerat.

Ett utvecklat internationellt arbete kopplat till Youmo.se skulle självklart kräva vissa anpassningar av innehållet på sajten eftersom den idag riktar sig till en målgrupp som befinner sig i Sverige och kan söka råd och stöd i en svensk kontext. Sweco menar även att det vore relevant att utveckla det internationella arbetet med Youmo.se tillsammans med unga i civilsamhället i både Sverige och andra länder. I Sverige finns flera organisationer för unga som är nya i Sverige. Medlemmar i dessa organisationer har nyligen även varit unga i länder som Afghanistan, Iran, Irak, Turkiet, Somalia med flera, och har insyn i vilken information som vore relevant att förmedla och på vilka sätt. Arbetet skulle förslagsvis ske i samverkan med unga i civilsamhällesorganisationer i fokusländerna.

7. REKOMMENDATIONER

I den här delen presenteras Swecos rekommendationer för utvecklingen av Youmo. Rekommendationerna riktar sig till MUCF, Inera och berörda departement.

- **Fortsätt med insatser kopplade till Youmos ämnen till unga som är nya i Sverige och yrkesverksamma som möter dessa unga.** Det finns fortfarande stora behov hos målgrupperna av att få mer kunskap om frågorna. Det finns mycket som talar för att det även fortsatt är viktigt att få kunskapen från olika håll – att unga i målgruppen både har möjlighet att leta upp information själva och att de får stöd och kunskap från vuxna de möter i exempelvis skolan, på fritidsgården, ideellt eller inom socialtjänsten.
- **Nya Youmo-uppdrag behöver ha tydligare mål och tydligare styrning.** Utvärderingen visar att det har saknats tydliga målsättningar för Youmo-uppdraget som helhet vilket har påverkat möjligheten att styra och följa upp arbetet. Vid framtida uppdrag bör effektmål, mätbara resultatmål och utfallsmål tas fram. Uppdragets planering och vägval behöver även dokumenteras för att möjliggöra uppföljning och för att minska risken att viktig kunskap går förlorad vid exempelvis personalbyten.
- **Vid ett nytt Youmo-uppdrag – ta fram en uppdaterad problembeskrivning och genomför nya förstudier av målgruppernas behov.** Det är viktigt att studierna har ett intersektionellt förhållningssätt och möjliggör djupgående analyser av

olika undergrupper till unga som är nya i Sverige (utifrån exempelvis sexualitet, könsidentitet, ålder, socioekonomi m.m.) och som befinner sig i olika steg av migrationen. Även nya behovsanalyser kopplade till de yrkesverksamma behövs. Här är det centralt att bland annat fokusera på vilka yrkesgrupper och ideella aktörer som möter de unga samt på vilka sätt eftersom detta troligtvis har förändrats sedan Youmo-uppdraget initierades. Behovsanalyserna kan med fördel kopplas till andra pågående uppdrag som exempelvis uppdrag till BO att ta fram kunskap om barns och ungas utsatthet för rasism.

- **Fortsätt använda referensgrupper med målgrupperna i utveckling av insatser.** Referensgrupper har visat sig vara en framgångsfaktor i arbetet med Youmo och bör således fortsätta vara ett viktigt arbetssätt vid ett framtida uppdrag. Det är viktigt att eftersträva en bredd utifrån intersektionella perspektiv i referensgrupperna.
- **Arbeta strukturförändrande och ta fram uppdrag med fokus på rektorer och andra ledningsfunktioner i de berörda verksamheterna.** Utvärderingen visar att det behövs mer strukturförändrande arbete för att möjliggöra långsiktiga och hållbara resultat. Att rikta insatserna mot lärare och enskilda personal leder inte till strukturförändring i tillräcklig grad. Nya uppdrag med fokus på ledningspositioner behöver initieras. Även dessa uppdrag behöver utgå från behovsanalyser och involvera referensgrupper med personer i ledningsfunktion. MUCF bör ha en central roll i arbetet utifrån kunskaper och erfarenheter men bör eventuellt inte ha huvudansvar för att arbeta strukturförändrande mot ledningspositioner. I insatser riktade mot rektorer bör Skolverket ha en central roll.
- **Se över vägledningens roll.** Utvärderingen visar att vägledningen i teorin fyller en viktig roll som ett metodutvecklande komplement till utbildningsinsatserna. Däremot visar utvärderingen att vägledningen sannolikt inte har använts i någon större utsträckning. Sweco rekommenderar att se över vägledningens roll och att överväga att istället utveckla arbetet med webbutbildningarna – som har utgångspunkt i vägledningens metoder och arbetssätt. Sweco menar att det mer strukturförändrande syftet med vägledningen troligtvis kan ersättas av webbutbildningar i kombination med insatser mot ledningspositioner.
- **Möt vuxna anhöriga med information och kunskap.** Utvärderingen visar att det finns behov av att nå ut med kunskap och information till personer i de ungas närhet – exempelvis till föräldrar och andra vuxna anhöriga - för att öka förutsättningarna att de unga ska ta till sig av kunskapen kopplad till Youmo. Sweco rekommenderar att:
 - **Ge berörda myndigheter i uppdrag att skapa informationsinsatser med fokus på vuxna som är nya i Sverige kopplat till Youmos ämnen.** Arenan för dessa insatser är förslagsvis SFI. MUCF bör ha en central roll i

utvecklingen av insatserna men är eventuellt inte rätt aktör att ha huvuduppdraget att genomföra informationsinsatser till vuxna.

- **Se över möjligheten att utveckla Youmo.se med exempelvis fliken "Youmo för vårdnadshavare"**. I denna del av sajten finns det möjlighet att utgå från vårdnadshavares frågor, farhågor och nyfikenhet kopplat till vad deras barn/anhöriga får lära sig och vilket stöd de unga får. Exempelvis kan det utifrån ett anhörig-perspektiv ingå information om vad ungdomsmottagningen har för roll och hur de arbetar. Kopplat till detta behöver det även marknadsföras att information riktad till anhöriga finns att tillgå. Spridningen kan exempelvis ske via de föreslagna informationsinsatserna genom SFI.
- **Fortsätt arbeta med och utveckla perspektiv på antirasism, interkulturell kompetens samt kunskap om de ungas verkligheter**. Dessa perspektiv är centrala i information och insatser till både unga och yrkesverksamma samt till eventuella nya målgrupper kopplat till Youmo.
- **Utveckla Youmo.se med fler filmer, bilder och ljudklipp**. Gå bort från att främst informera via text och använd fler alternativa sätt att informera. Ett exempel kan vara filmade intervjuer och samtal mellan olika personer. Även fler interaktiva inslag där de unga kan svara på frågor eller på andra sätt delta efterfrågas. I utveckling av filmer och annat material är det viktigt att säkerställa att detta är tillgängligt för alla oavsett funktionsförmåga - exempelvis för personer med synnedsättning.
- **Fortsätt arbetet med att sprida och marknadsföra Youmo.se**. Sajten är ett unikt verktyg och en viktig källa till information i en bredd av ämnen och på flera språk. Samtidigt är det inte alla unga i målgruppen som känner till sajten och det finns därför potential att skapa ytterligare resultat från sajten om denna sprids ytterligare.
- **Utöka Youmo.se till fler språk**. Utvärderingen visar att en styrka med sajten är att den finns på flera språk. Däremot efterfrågas information på fler språk som exempelvis spanska och mandarin. Se därför över möjligheten att ta fram information på fler språk än vad som erbjuds idag. Exakt vilka språk som vore relevanta att ta fram bör undersökas i behovsanalyserna.
- **Växla upp det internationella arbetet med Youmo.se**. Utvärderingen visar att många hittar till Youmo.se utanför Sverige. Sweco rekommenderar att det internationella arbetet utvecklas och förslagsvis kopplas till den feministiska utrikespolitiken. Youmo.se har potential att kopplas till svenskt biståndsarbete riktat mot exempelvis några utpekade länder och språkområden. Berörda departement bör föra en dialog med Utrikesdepartementet och Sida angående möjligheten att utveckla Youmo.se i ett internationellt perspektiv inom ramen för pågående eller nya biståndsprojekt.

8. BILAGOR

BILAGA 1. LISTA ÖVER INTERVJUPERSONER

Totalt har 42 personer intervjuats inom ramen för uppdraget. Dessa har varit 9 personer från målgruppen unga som är nya i Sverige, 25 yrkesverksamma som möter målgruppen och experter som på olika sätt har specialkunskaper om primärmålgruppen och de ämnen som Youmo berör, 8 nuvarande eller tidigare anställda på MUCF och Inera.

Unga som är nya i Sverige

9 personer av olika kön i åldrarna 18 till 22 har intervjuats. 5 av dessa kommer från Afghanistan, 3 från Syrien och 1 från Eritrea. Idag är 2 av 9 bosatta i norra Sverige, 2 i mellersta Sverige och 5 i södra Sverige.

Yrkesverksamma som möter primärmålgruppen och experter

- 4 experter i form av forskare och föreläsare med fokus på primärmålgruppen och Youmos ämnen
- 8 lärare
- 2 barnmorskor vid ungdomsmottagningar
- 3 skolkuratorer
- 2 personal vid HVB-hem
- 3 personal inom socialtjänst
- 3 verksamma i ideella organisationer

Av de 25 intervjupersonerna har 6 varit verksamma i norra Sverige, 13 i mellersta Sverige och 6 i södra Sverige

Nuvarande och tidigare anställda vid MUCF och Inera

- 2 anställda vid Inera
- 4 nuvarande anställda vid MUCF
- 2 tidigare anställda vid MUCF

BILAGA 2. SPRIDNING UTANFÖR SVERIGE 2017 – 2020

Denna tabell ger en fördjupad bild av den sammanställda data som presenteras i tabell 6 (s. 22) och beskriver antal unika besökare samt andel av samtliga besökare utanför Sverige per år. Denna tabell är avgränsad till att endast visa de fem största länderna per år. Tabellen är sammanställd ur statistik från Inera som Sweco tagit del av.

Tabell 7 Spridning av Youmo.se utanför Sverige

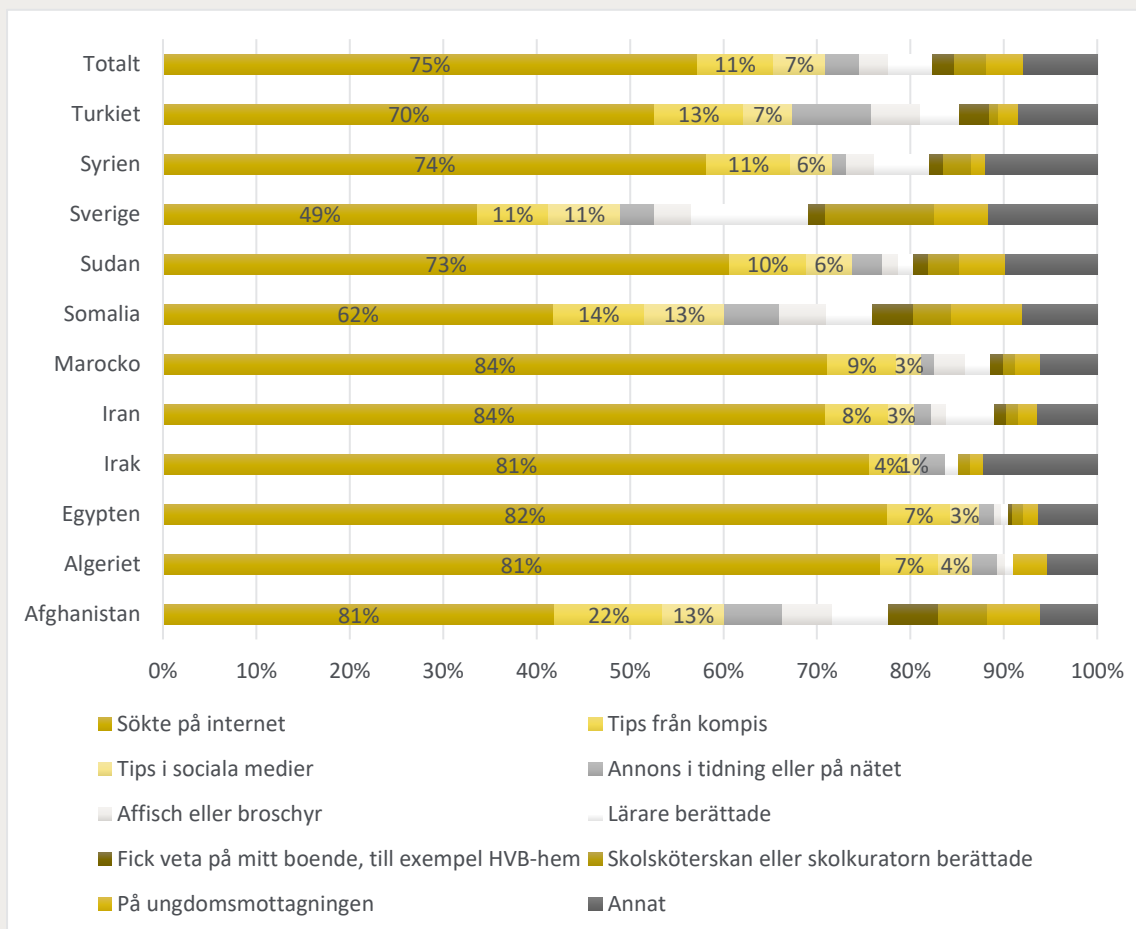
2017		
De 5 länder utanför Sverige där Youmo.se har haft störst spridning	Antal unika besökare	Andel av besökare utanför Sverige
Iran	109 973	40,3 %
USA	18 737	6,9 %
Storbritannien	13 117	4,8 %
Afghanistan	9 665	3,5 %
Egypten	8 413	3,1 %
2018		
De 5 länder utanför Sverige där Youmo.se har haft störst spridning	Antal unika besökare	Andel av besökare utanför Sverige
Iran	216 989	23,8 %
USA	61 740	6,8 %
Egypten	56 222	6,2 %
Storbritannien	33 002	3,6 %
Afghanistan	31 751	3,5 %
2019		
De 5 länder utanför Sverige där Youmo.se har haft störst spridning	Antal unika besökare	Andel av besökare utanför Sverige
Iran	97 964	15,3 %
Egypten	87 718	13,7 %
Somalia	61 605	9,6 %
USA	48 339	7,5 %

Algeriet	43 167	6,7 %
2020		
De 5 länder utanför Sverige där Youmo.se har haft störst spridning	Antal unika besökare	Andel av besökare utanför Sverige
Iran	694 330	24,7 %
Egypten	237 119	8,4 %
Afghanistan	219 616	7,8 %
USA	201 684	7,2%
Algeriet	112 834	4,0 %

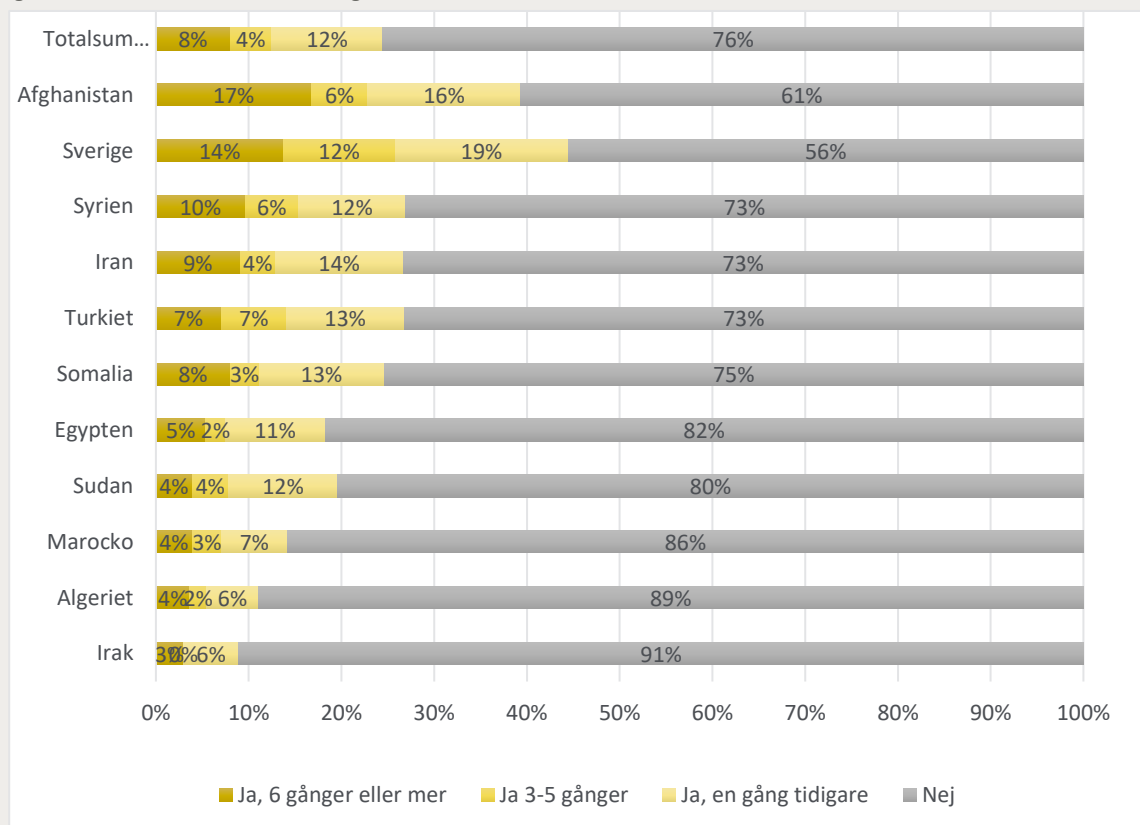
BILAGA 3. FIGURER ÖVER SPRIDNING OCH NÖJDHET MED YOUMO.SE HOS BESÖKARE FRÅN HELA VÄRLDEN 2020

Följande figurer och diagram är plockade direkt ur Ineras sammanställning av webbenkäten riktad mot besökare från hela världen under 2020. Länder med färre än 50 respondenter har exkluderats.

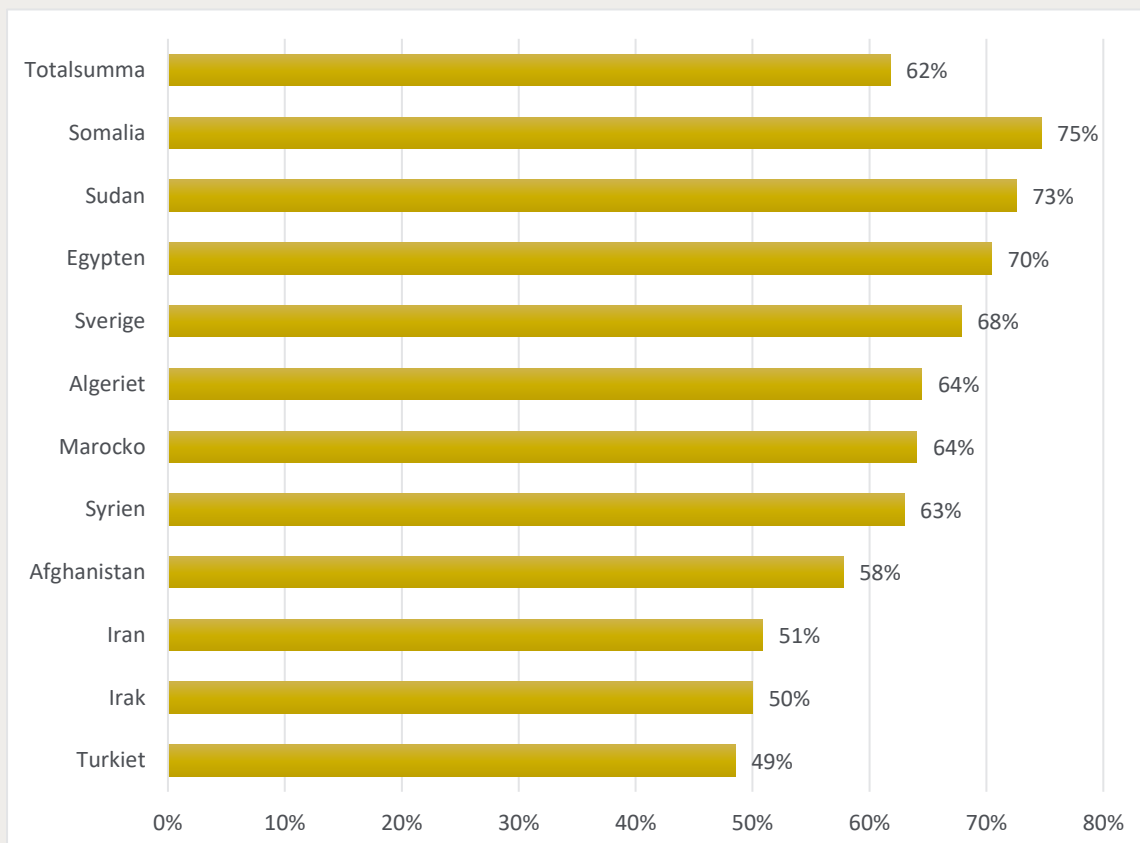
Figur 3 Hur hittade du till Youmo.se? Observera att respondenterna på denna fråga hade möjligheten att svara med mer än ett alternativ. Respondenter hade valt olika många alternativ i olika länder, flest valdes av respondenter i Afghanistan.



Figur 4 Har du besökt Youmo.se tidigare?



Figur 5 Jag kan tänka mig att rekommendera Youmo.se till andra.



Figur 6 Kan du få information om ämnen som finns på Youmo.se på något annat sätt?

